

บทที่ 5

ผลการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย

การศึกษาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลหนองคายครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรจากปรากฏการณ์ในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษา ผู้วิจัยยึดหลักการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ระบบการบริหารจัดการหลักสูตรจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การจัดกลุ่มสนทนา (Focus group discussion) รวมถึงการวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) การสังเกตและการจดบันทึก (Observation and field-note) ปรากฏการณ์ในโรงเรียนที่ได้จากการศึกษาได้ถูกนำมาวิเคราะห์และตีความเพื่ออธิบายระบบการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและหลักการบริหารที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยมองผ่านองค์การ โรงเรียนอนุบาลหนองคายซึ่งเป็นโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้วนำผลของการศึกษามานำเสนอเป็นภาพรวมเพื่อตอบคำถามการวิจัย คือ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย มีกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจอย่างไร และโรงเรียนนำหลักการบริหารใดมาใช้เพื่อการบรรลุผลตามภารกิจของสถานศึกษา ภารกิจดังกล่าวประกอบด้วย 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดรายวิชา การกำหนดครุศาสตร์วิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดเวลาเรียน การจัดทำคำอธิบายรายวิชาและกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรและเอกสารวัดประเมินผล 2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย การจัดทำโครงสร้างรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ 3) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ 4) การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร การประกันคุณภาพภายใน การวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ดังจะได้กล่าวถึงข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนอนุบาลหนองคายเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการการสอนตั้งแต่ชั้นปฐมวัย จนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร และในปีการศึกษา 2552 ต้องดำเนินการตามแนวทางการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดไว้ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารหลักสูตรหรือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 คน มีหน้าที่ให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ ของสถานศึกษาและให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของชุมชน รวมถึงนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลและประเมินผลเป็นกรรมการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเป็นกรรมการและเลขานุการ หัวหน้างานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่วางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรระดับสถานศึกษาแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการจัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการแนะแนวให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร เป็นต้น ดังที่ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกตอนหนึ่งว่า

“.....ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้นผู้อำนวยการเป็นประธานประชุม วางแผน และมอบหมายงาน โดยมอบหมายให้รองฝ่ายวิชาการเป็นเลขานุการ หัวหน้างานวิชาการเป็นผู้ช่วยเลขานุการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ เป็นกรรมการ จากนั้นหัวหน้ากลุ่มสาระก็จะดำเนินการประชุม ครุในสาระ เพื่อดำเนินการจัดทำหลักสูตรสาระของตัวเองในแต่ละชั้นตามหลักสูตรแกนกลาง กำหนด...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

“...โดยตำแหน่งหน้าที่ของหัวหน้างานวิชาการเขาได้รับผิดชอบการจัดทำหลักสูตร 100 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลางโดย สพฐ. ก็เรียกผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไปอบรม ที่อุดรฯพร้อมกับศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา อบรมประมาณ 5 วัน ช่วงเดือน ธันวาคม 2551 จากนั้นก็กลับมาอบรมครูทุกโรงเรียนให้ครูเข้าใจการจัดทำหลักสูตรเป็นเรื่องเดียวกัน.... จากนั้นก็จะมีวิทยากรมาจากสำนักเลขาฯ เป็นแกนนำอบรมครูทั้ง โรงเรียน จากนั้นก็ออกคำสั่งแต่งตั้ง กรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการให้เขตพื้นที่เช่นอนุมัติผู้อำนวยการเป็นประธาน โดยมอบหมายให้รองฝ่ายวิชาการเป็นเลขาฯ หัวหน้างานวิชาการเป็นผู้ช่วยเลขาฯ หัวหน้ากลุ่มสาระ ต่างๆ เป็นกรรมการ.... ด้วยบริบทของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ประกอบกับคณะกรรมการ ชั้นพื้นฐานไม่ค่อยมีเวลาว่าง จึงไม่สามารถนำคณะกรรมการชั้นพื้นฐานมาร่วมทำหลักสูตรด้วยได้ แต่แต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาได้ในคำสั่งให้เขามีส่วนร่วมรับรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา..”

(หัวหน้างานวิชาการ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

“..ในการเป็นคณะกรรมการหรือว่าคณะกรรมการทำหลักสูตรของสถานศึกษา คณะกรรมการมีส่วนร่วมในลักษณะที่ว่า ทางสถานศึกษาจะทำข้อมูลของสถานศึกษา แล้วนำ ข้อมูลของสถานศึกษามาให้คณะกรรมการพิจารณาว่าหลักสูตรที่ทางสถานศึกษานำมาให้ดูนั้น คณะกรรมการเห็นว่าเป็นอย่างไรก็ร่วมกันในการจัดทำหลักสูตร...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งปรากฏดังนี้

มีการประชุมวางแผน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรร่วมกับครูในสาระของตน หลอมรวมแต่ละสาระเป็นหลักสูตรสถานศึกษาให้วิชาการตรวจสอบ จากนั้นขอความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษาและนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ยังสอดคล้องกับการศึกษาเอกสาร อัดสำเนาคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่ 31/2552 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานต่าง ๆ รวมทั้งครู ทุกคนในโรงเรียนมีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารอัดสำเนาคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่ 330/2552 เรื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ประกอบด้วย คณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาและให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และความต้องการของชุมชน

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมวางแผนและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือกระจายอำนาจ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคาย โดยให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรร่วมกับครูในสาระของตน ภายใต้การควบคุมดูแลของหัวหน้างานวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและการเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการให้อำนาจหรือกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแก่ครู รองผู้อำนวยการและคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ นิตย์ สัมมาพันธ์ (2546) ที่กล่าวว่า การมอบหมายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่พนักงานระดับล่างของปริมิตองค์กรเพื่อให้ผู้ที่อยู่ใกล้หน้างานมากที่สุด ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานมากที่สุดเป็นผู้ตัดสินใจได้ทันที แต่ต้องรับผิดชอบด้วย และสอดคล้องกับ สุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริหารแบ่งอำนาจและความรับผิดชอบให้กับผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจในงานของตนเองเพื่อจะได้ทำงานให้สำเร็จลงได้ สอดคล้องกับกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ สิริรัตน์ และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การกระจายงานออกเป็นหน้าที่ การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ (Organizing) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดบุคคลและทรัพยากรในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร รวมถึงการประชุมวางแผนก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการวางแผน (Planning) พิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุปการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการจัดทำเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการประชุมวางแผน แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ จากนั้นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในแต่ละสาระการเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำหลักสูตรให้วิชาการตรวจสอบ ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เพียงรับทราบเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เท่านั้น และโรงเรียนจึงนำหลักสูตรไปใช้ต่อไป

1.2 การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนอนุบาลหนองคายซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ดังข้อความวิสัยทัศน์ว่า “พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี ไทย คณิต วิทยาศาสตร์ ก้าวหน้า มีความเป็นเลิศทางปัญญา รักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมพละนาถายแข็งแรง สามารถแข่งขันก้าวทันเทคโนโลยี เน้นประเพณีความเป็นไทย ก้าวไกลด้วยศิลปะ ใช้คุณธรรมนำความรู้ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อได้เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้นำเอาวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางมากำหนดเป็น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา โดยไม่ได้มีการปรับหรือเพิ่มเติมแต่ประการใด เพื่อให้วิสัยทัศน์หลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์หลักสูตรแกนกลาง ดังข้อความวิสัยทัศน์ว่า “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็น ต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐาน ความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ” ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึก ของผู้อำนวยการ โรงเรียน หัวหน้างานวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ได้กล่าว ไว้ดังนี้

“..... วิสัยทัศน์ของหลักสูตร ก็จะมีวิสัยทัศน์กลางๆ มาให้ โรงเรียนยึดตามนั้น จริงๆ เราต้องเสริมเติมหลักสูตรท้องถิ่น แต่ตอนที่เราทำหลักสูตรแกนกลาง เขตพื้นที่ยังไม่ได้กำหนด กรอบหลักสูตรท้องถิ่นมาให้ มันมาหลังจากเราทำเสร็จแล้วที่นี้โรงเรียนอนุบาลหนองคายต้อง เพิ่มคำว่า ผู้ความเป็นเลิศด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ถ้าไม่มีคำว่า เป็นเลิศก็จะ ไม่สามารถรองความนิยม สร้างความศรัทธาให้กับผู้ปกครองไม่ได้..”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย วันที่ 26 มกราคม 2553 ณ ห้องผู้อำนวยการ)

“..... ได้รับมอบหมายให้ไปประชุมเรื่องหลักสูตรแกนกลาง 2551 ที่โรงแรมบ้านเชียง จ.อุดรธานี วันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2553 ที่ผ่านมา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคนจัด โดยมีภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 16 จังหวัด มาประชุม เขาพูดถึงเรื่องผลงานการ วิจัยของ สพฐ. เขาวิจัยเรื่องหลักสูตรก็พบว่าทุกโรงเรียนเป็นเหมือนกันหมด 80 เปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่วิสัยทัศน์ ความน่าอะไรอย่างนี้ แต่ส่วนมากโครงสร้างรายวิชาจะไม่ค่อยมีใครคิด ของเราก็

“ไม่ผิดจะผิดตรงความนำ เราก็ไปเอาของเขามาหมดเลย เพราะเขาบอกนี่ วิสัยทัศน์เขาก็บอกเราว่า ต้องไปเอาวิสัยทัศน์ของแกนกลาง เราก็เอาเหมือนแกนกลางมาที่ว่าเราอีกว่าวิสัยทัศน์นะ โรงเรียน ต้องทำเอง โดยให้มันสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง อันนี้ไปเหมือนทุกอย่าง ก็ไม่เห็นบอกนี่ ตอนอบรมเขาก็ไม่ได้พูด.....ก็เลยเดี๋ยวส่วนนี้จะมาปรับแก้”

(หัวหน้างานวิชาการ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

“การกำหนดวิสัยทัศน์นี้เราจะประชุมกันในภาพรวม คือ ตั้งแต่หัวหน้าวิชาการและคุณครูทุกคน ตอนแรกก็จะประชุมใหญ่ ที่ประชุมก็จะมีการนำเสนอ 2-3 อัน โดยยึดหลักสูตรแกนกลางไม่ให้หลุดจากตรงนี้....คนที่ไม่เห็นด้วยมันก็มีแต่จะทำยังไงคือเขาไม่ให้หลุดจากตรงนี้ ทุกคนเขาได้มีส่วนร่วมมันก็ OK....ในตอนแรกเราเข้าใจกันอย่างนั้นแต่พอตอนหลังเขาบอกว่าให้ปรับได้ แต่ปี 53 เราประชุมปรับกันแล้วให้เข้ากับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เพิ่มมา 8 ด้านและหลักสูตรท้องถิ่น ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปรากฏ ดังนี้

ยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นหลักและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษากับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากการวิเคราะห์เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารอำนวยการหลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ตามหลักสูตร สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจนของหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับให้ได้ มาตรฐานและหากสถานศึกษามีความต้องการหรือมีจุดเน้นเพิ่มเติม ก็สามารถปรับเพื่อแสดงจุดเน้นเพิ่มเติมให้ชัดเจนในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรไว้ในระดับชาติ เพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งใช้เป็นทิศทางในการจัดการศึกษาของตนเพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกันการที่โรงเรียนอนุบาลหนองคายนำวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ทำให้การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย นำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างไรก็ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถกำหนดจุดเน้นตามที่สถานศึกษาต้องการไว้ในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้ ในการดำเนินการดังกล่าวนี้โรงเรียนอนุบาลหนองคายยังไม่ได้กำหนดจุดเน้นเพิ่มเติม ถึงแม้ว่าอาจทำให้ขาดการแสดงถึงอัตลักษณ์ของโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้มีการประชุม ครูทุกคนให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ที่ประชุมได้มีการแสดงความคิดเห็นมีการนำเสนอวิสัยทัศน์ที่ต้องการ โดยยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลัก และได้ทำความตกลงกันในที่ประชุมเพื่อเลือกวิสัยทัศน์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด ผลการวิจัยสอดคล้องกับสุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้พนักงานเกิดการรับรู้ และเกิดความเข้าใจ พนักงานจึงเกิดความรู้สึกรักผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของในแนวคิดหรือการตัดสินใจนั้นๆ ด้วย

สรุปได้ว่าการนำวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลหนองคายทำให้การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคายนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ถึงแม้จะยังไม่ได้เพิ่มจุดเน้นของโรงเรียนก็ตาม และจากคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกข้างต้นโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้ประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้างานทุกงานเพื่อร่วมกันหาข้อสรุปวิสัยทัศน์หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังเอกสารอัดสำเนาบันทึกการประชุมที่ 10/2553 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมบัวขาว โรงเรียนอนุบาลหนองคาย

1.3 การกำหนดรายวิชา

การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้จัดแบ่งองค์ความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้นำความรู้และทักษะมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละ “กลุ่มสาระการเรียนรู้” มาจัดทำเป็นรายวิชาซึ่งมีทั้งรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

การกำหนดรายวิชา ของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม

รายวิชาพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) ประวัติศาสตร์ 6) สุขศึกษาและพลศึกษา 7) ศิลปะ 8) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 9) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน 3) ลูกเสือ/ยุวกาชาด 4) ชมรม 5) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

รายวิชาเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1) คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน (ชั้น ป.1-ป.3) 2) ภาษาอังกฤษ เพื่อชีวิต (ชั้น ป.4) 3) ทักษะกระบวนการกับโครงการวิทยาศาสตร์ (ชั้น ป.5) 4) ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร (ชั้น ป.6)

ตั้งการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้อำนวยการ โรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษต่างประเทศกล่าวว่า

“.....การกำหนดรายวิชาหลักหลักสูตรแกนกลาง ถ้าหลักสูตรแกนกลางเราทำตรงตามกรอบแล้วเราก็จะมาดูว่าสาระเพิ่มเติมนี้เราต้องการเพิ่มอะไรในสาระเพิ่มเติมก็มาประชุมกันว่า ครูเรามีความพร้อมไหม และจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ไหม... ครบ ป.1 ป.2 ป.3 นี้เพิ่มคอมพิวเตอร์แหละ พอมาถึง ป.4 ป.5 ป.6 จึงค่อยมาเพิ่มพวก วิทยุ อังกฤษ ... สาระเพิ่มเติมนี้เป็นช่องทางที่ทำให้คนทำหลักสูตรสามารถที่จะยึดหยุ่น และสามารถเน้นตามวิสัยทัศน์ได้”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

“...อย่างในสาระเพิ่มเติมชั้น ป.1 – ป.3 ท่านพอ.เลือกคอมพิวเตอร์ เพราะอยากให้เด็กเก่งเทคโนโลยี.....”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

ผลการสนทนากลุ่มการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปรากฏ ดังนี้

การกำหนดรายวิชา กำหนดตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางทั้ง 8 กลุ่มสาระและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่วนสาระเพิ่มเติมกำหนดโดยการคำนึงถึงวิสัยทัศน์และจุดเน้นของโรงเรียน รวมทั้งที่โรงเรียนมีมติในที่ประชุม

ทั้งนี้สอดคล้องกับการสังเกตปรากฏการณ์จริงและการศึกษาเอกสารอัดสำเนา หลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจากรายงานผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2551 ที่สำรวจความพึงพอใจของ

ผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ปีการศึกษา 2551 เกี่ยวกับการบริหารงานทั้ง 4 งาน พบว่า โครงการที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือระดับมาก มี 3 รายการ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย 2) การอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาวินัย 3) การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้และทัศนศึกษานอกสถานที่ ส่วนผลสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ปีการศึกษา 2551 เกี่ยวกับการบริหารงานทั้ง 4 งาน พบว่า โครงการที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือระดับมาก มี 3 รายการ ดังนี้ 1) การเรียนรู้กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด 2) การจัดกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน 3)) การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้และทัศนศึกษานอกสถานที่ และข้อเสนอแนะของนักเรียนและผู้ปกครองที่เห็นสอดคล้องกัน ได้แก่ 1) อยากให้ทางโรงเรียนเน้นการเรียนการสอนและให้การบ้านทุกวัน 2) อยากให้โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารให้มากขึ้น 3) ภาษาอังกฤษควรสอนโดยใช้การร้องเพลงและเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การกำหนดรายวิชาตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาให้และเพิ่มรายวิชาเพิ่มเติมตามบริบทของชุมชน ความพร้อมของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียน การดำเนินการในขั้นตอนการกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในมาตรา 23 และมาตรา 24 (1) โดยมาตรา 23 กล่าวว่า สาระสำคัญของความรู้ที่ต้องจัดทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 24 (1) กล่าวว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ กำหนดให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

สรุปการกำหนดรายวิชาตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาให้และเพิ่มรายวิชาเพิ่มเติมตามบริบทของชุมชน ความพร้อมของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียน คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน วิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน วิชาวิทยาศาสตร์ รายวิชาเพิ่มเติม ทักษะกระบวนการกับโครงงานวิทยาศาสตร์ เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ วิชาคอมพิวเตอร์ รายวิชาเพิ่มเติม คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน วิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) รายวิชาเพิ่มเติม ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิต เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาเพิ่มเติม ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทักษะกระบวนการกับโครงการวิทยาศาสตร์ ส่วนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6

1.4 การกำหนดรหัสวิชา

เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้กำหนดรหัสวิชาเป็นตัวเลขอารบิก สำหรับรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข 6 หลัก ดังนี้ หลักที่ 1 หมายถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักที่ 2 หมายถึง ระดับการศึกษา หลักที่ 3 หมายถึง ปีในระดับการศึกษา หลักที่ 4 ประเภทของรายวิชา หลักที่ 5 และหลักที่ 6 หมายถึง ลำดับของรายวิชา ดังตารางที่ 3 และการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้อำนวยการและหัวหน้างานวิชาการ กล่าวว่

“...ในการกำหนดรหัสวิชายึดหลักสูตรแกนกลางเป็นหลัก แต่ในรายวิชาเพิ่มเติมนี้เขาจะบอกว่าเราจะไปกำหนดซ้อนกับรายวิชาหลักของแกนกลางไม่ได้ เราต้องออกเป็นว่า เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิต แล้วก็กำหนดรหัสใหม่...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

“.....การกำหนดรหัสวิชาทำตามแกนกลางเช่นกันค่ะ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปรากฏ ดังนี้
การกำหนดรหัสวิชา มี 6 หลัก หลักที่ 1 กลุ่มสาระทั้ง 8 สาระ คือ ท, ค, ว, ส, พ, ศ, ง, ต (ต่างประเทศ) หลักที่ 2 ระดับการศึกษา 1 (ประถม) 2 (มัธยมต้น) 3 (มัธยมปลาย) หลักที่ 3

ปีการศึกษา 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 หลักที่ 4 ประเภทรายวิชา 1 พื้นฐาน 2 เพิ่มเติม หลักที่ 5, 6 ลำดับของรายวิชา (01-99) นับต่อเนื่องในชั้นปีเดียวกัน

สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารอำนวยการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จะเห็นได้ว่า การกำหนดรหัสวิชาทั้งรหัสรายวิชาพื้นฐานและรหัสรายวิชาเพิ่มเติม โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้ดำเนินการตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วยอักษรและตัวเลข 6 หลัก ทั้งรหัสรายวิชาพื้นฐานและรหัสรายวิชาเพิ่มเติม หลักที่ 1 กลุ่มสาระทั้ง 8 สาระ คือ ท, ค, ว, ส, พ, ศ, ง, ด(ต่างประเทศ) หลักที่ 2 ระดับการศึกษา 1 (ประถม) 2 (มัธยมต้น) 3 (มัธยมปลาย) หลักที่ 3 ปีการศึกษา 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 หลักที่ 4 ประเภทรายวิชา 1 พื้นฐาน 2 เพิ่มเติม หลักที่ 5, 6 ลำดับของรายวิชา (01-99) นับต่อเนื่องในชั้นปีเดียวกัน แต่เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในรายวิชาพื้นฐานกับรายวิชาเพิ่มเติม ได้กำหนดชื่อรายวิชาเพิ่มเติม ให้แตกต่างจากรายวิชาพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สรุปการกำหนดรหัสวิชาทั้งรหัสรายวิชาพื้นฐานและรหัสรายวิชาเพิ่มเติม โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้ดำเนินการตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด

ตารางที่ 3 การกำหนดรหัสวิชาของหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	การกำหนดรหัสวิชา ระดับประถมศึกษา					
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
รายวิชาพื้นฐาน						
ภาษาไทย	ท 11101	ท 12101	ท 13101	ท 14101	ท 15101	ท 16101
คณิตศาสตร์	ค 11101	ค 12101	ค 13101	ค 14101	ค 15101	ค 16101
วิทยาศาสตร์	ว 11101	ว 12101	ว 13101	ว 14101	ว 15101	ว 16101
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ส 11101	ส 12101	ส 13101	ส 14101	ส 15101	ส 16101
ประวัติศาสตร์	ส 11102	ส 12102	ส 13102	ส 14102	ส 15102	ส 16102
สุขศึกษาและพลศึกษา	พ 11101	พ 12101	พ 13101	พ 14101	พ 15101	พ 16101
ศิลปะ	ศ 11101	ศ 12101	ศ 13101	ศ 14101	ศ 15101	ศ 16101
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	ง 11101	ง 12101	ง 13101	ง 14101	ง 15101	ง 16101
ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	อ 11101	อ 12101	อ 13101	อ 14101	อ 15101	อ 16101
รายวิชาเพิ่มเติม/รหัสวิชา	ง 11201	ง 12201	ง 13201	อ 14201	อ 15201	อ 16201
	คอม	คอม	คอม	ภาษา	ทักษะ	ภาษา
	พิวเตอร์ใน	พิวเตอร์ใน	พิวเตอร์ใน	อังกฤษ	กระบวนการ	อังกฤษเพื่อ
	ชีวิต	ชีวิต	ชีวิต	เพื่อชีวิต	การกับ	การสื่อสาร
	ประจำวัน	ประจำวัน	ประจำวัน		โครงการ	
					วิทยา	
					ศาสตร์	
หมายเหตุ						
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
กิจกรรมแนะแนว						
กิจกรรมนักเรียน						
ลูกเสือ/ยุวกาชาด						
ชมรม						
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์						

1.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามข้อความวิสัยทัศน์ว่า “พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข...”

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 กำหนดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ 3 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ดังคำกล่าวยืนยันของผู้อำนวยการได้กล่าวในการสัมภาษณ์เชิงลึกบางตอนว่า

“...ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเราให้ความสำคัญมากๆ ใช้เงินมาก ประกอบกับมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปีเข้ามา ..สำคัญมากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีลูกเสือ ยุวกาชาด และเนนเราทำอยู่แล้วแล้วเรายังทำเลยลงไปอีกว่า ป.1 – ป. 3 ลูกเสือสำรอง ป.4 – ป. 6 ลูกเสือสามัญ แล้วสำหรับอนุบาลก็จะเป็น ลูกเสือยุวน้อยเราก็จะเตรียมผ้าพันคอ หมวกเราก็จะเตรียมให้เขาพร้อมฝึกในเรื่องของระเบียบ ฐานแต่ละฐานก็จะเป็นว่า ให้เด็กจำเบอร์โทรศัพท์ จำชื่อพ่อแม่ การสังเกต ซึ่งจะช่วยเขาในเรื่องระเบียบวินัยและก็ความจำ...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

ส่วนการเลือกเรียนชมรมนักเรียนจะเลือกเรียนตามความสนใจของตัวเองดังการสัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่กล่าวว่า

“กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนก็จะมี ยุวกาชาดกับลูกเสือ มีชมรม เนนเราก็จะสอนประจำห้องอยู่แล้ว อันนี้ก็จะมีในหลักสูตรแต่ละชั้นอยู่ในตารางเรียนอยู่แล้ว ส่วนชมรม ก็มีอยู่ในตารางเรียนอยู่แล้วค่ะ ...อย่าง ป.6 ก็จะทำให้เลือกเองว่ามีชมรมอะไรบ้าง ก็เขียนชื่อชมรมบอกเด็กว่าชมรมนี้โต๊ะนี่นะค่ะ ครูคนนี้สอนชมรมนี้เด็กก็จะไปหาแล้วก็เขียนชื่อสมัคร..ไม่ต่ำกว่า 8 ชมรมนะค่ะ เพราะว่าเด็กจะเข้าชมรมละประมาณ 40 คน ส่วนมากชมรมนี้ครูสาระจะรับผิดชอบแต่บางที่ชื่อมันอาจจะเปลี่ยนไปเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กค่ะ เช่น ชมรมคณิตคิดสนุก ชมรมไทยहरษา ชมรมหุ่นยนต์ก็ประมาณนี้ค่ะ...”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, 9 กุมภาพันธ์ 2553)

“กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น พาเด็กไปเดินรณรงค์ที่จังหวัดอย่างโครงการไทยเข้มแข็งร่วมร้องเพลงชาติต่อต้านยาเสพติดและโรคเอดส์ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่วัดโพธิ์ชัย ประมาณนี้ แล้วก็เก็บเศษกระดาษรอบโรงเรียนบำเพ็ญสาธารณประโยชน์”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ที่กล่าวว่า

“.....ประเมินผลส่วนมากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะเป็นลักษณะผ่านและไม่ผ่าน ไม่มีให้เด็กตก ส่วนมากก็จะเป็นใบงาน เป็นการสังเกตบ้าง หรือเป็นความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มบ้างการใช้คะแนนสมมติว่าให้เด็กทำกิจกรรมตรงนี้ ถ้าตอบได้ก็จะมี 7 8 9 ถือว่าดี คือคิดว่า 60 % ผ่าน อย่าง 10 ให้ 6 ผ่าน หรือถ้าต่ำกว่านั้นให้แก้ไขเรียนใหม่ แล้วก็สอบใหม่ถึงเด็กไม่ผ่าน เราก็ต้องช่วยเด็กให้ผ่านให้ได้ ถ้าเด็กไม่ผ่านเราก็จะมาแก้ไขปัญหา เช่น ว่ากิจกรรมนี้เราให้นักเรียนจับกลุ่มแสดงละคร ทุกคนได้มีส่วนร่วมก็จะสนุก เรียนแบบอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นั่นคือพัฒนาผู้เรียนให้เด็กได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของตน”

(หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“...ครูประจำชั้น โดยหน้าที่ก็ต้องรับทราบข้อมูลของเด็ก เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะท่าน ผอ. ให้ไปเยี่ยมบ้านถ้าออกไปเยี่ยมไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์เราก็จะโทรศัพท์หาผู้ปกครองว่า เด็กอยู่กับใคร มีปัญหาอะไร ช่วยเหลืองานที่บ้านไหม สร้างปัญหาครอบครัวหรือไม่...”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“...ครูไม่ได้ไปเยี่ยมบ้านหนูค่ะ แต่ครูโทรไปหาป้า...หนูชอบชมรมวิทย์ เพราะว่า มันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างเข้าค่าย ฐานจรวดรวดน้ำค่ะ”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6/2, 2 มีนาคม 2553)

จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาก ประกอบกับการได้รับงบประมาณสนับสนุนการเรียนฟรี 15 ปีจากรัฐบาลทำให้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รู้จักตัวเองเห็นตัวเองรู้ว่าตัวเอง มีคุณค่า รู้จุดเด่น จุดด้อยของตัวเอง ครูให้นักเรียนเลือกกิจกรรมตามความสนใจและจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการของนักเรียน โดยไม่บังคับจะทำให้ให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ Filley,House และ Kert อ่างถึงในสุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า โดยทั่วไปการเรียนรู้จะสัมฤทธิ์ผลได้ ถ้าบุคคลนั้นมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ มิได้ถูกบังคับให้เข้าร่วม โดยให้ครูประจำชั้น ทุกคนเป็นครูแนะแนวและรู้จักเด็กในชั้นของตนเอง 100 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกิจกรรมนักเรียนได้แบ่งเป็น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาดซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในการเข้าแถว ฝึกความจำ รู้จักอดทน อดกลั้น รู้จักรอคอย การรักษาความสะอาด และมีการเข้าค่ายทุกปี กิจกรรมชมรม โรงเรียนจัดชมรมให้เด็กเลือกโดยเน้นกิจกรรม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กับอีกสาระเพิ่มเติม โดยตั้งชื่อใหม่ให้จูงใจเด็ก อาทิ ชมรมคณิตคิดสนุก ชมรม

ไทยहरยา ชมรมหุ่่นยन्द์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชมรมจะรับนักเรียนเพียง 40 คนเท่านั้น เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมทุกคน ส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โรงเรียนดำเนินการโดยพานักเรียนเข้าวัดโพธิ์ชัยอบรมจริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์รวมทั้งการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การทำความสะอาดรอบบริเวณโรงเรียน การร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและโรคเอดส์ ทั้งนี้มีการประเมินผลแบบผ่านกับไม่ผ่าน เกณฑ์ผ่านร้อยละ 60 ขึ้นไป

สรุปการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนอนุบาลหนองคายดำเนินการจัด 3 กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โรงเรียนจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการของเด็ก โดยให้ครูประจำชั้น ทุกคนเป็นครูแนะแนวและรู้จักนักเรียนในชั้นของตนเอง 100 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกิจกรรมนักเรียนได้แบ่งเป็น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในการเข้าแถว รู้จักอดทน อดกลั้น รู้จักรอคอย การรักษาความสะอาด และมีการเข้าค่ายทุกปี กิจกรรมชมรม เลือกลงอย่างน้อย 1 ชมรม โรงเรียนจัดชมรมให้นักเรียนเลือกโดยเน้นกิจกรรม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้กับอีก 4 สาระเพิ่มเติม โดยตั้งชื่อใหม่ให้จูงใจเด็ก อาทิ ชมรมคณิตคิดสนุก ชมรมไทยहरยา ชมรมหุ่่นยन्द์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชมรมจะรับนักเรียนเพียง 40 คนเท่านั้น เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมทุกคน ส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โรงเรียนดำเนินการโดยพานักเรียนเข้าวัดโพธิ์ชัยอบรมจริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การทำความสะอาดรอบบริเวณโรงเรียน การร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและโรคเอดส์ มีการประเมินผลแบบผ่านกับไม่ผ่าน เกณฑ์ผ่านร้อยละ 60 ขึ้นไป

1.6 การกำหนดเวลาเรียน

การกำหนดเวลาเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดเวลาเรียน 8 กลุ่มสาระมาให้ และยึดหยุ่นให้โรงเรียนได้ดำเนินการเองในรายวิชาเพิ่มเติมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเวลาเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 และทั้งนี้ก็สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วย ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
รายวิชาพื้นฐาน						
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	40	40	40	80	80	80
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รายวิชาเพิ่มเติม	40	40	40	40	40	40
คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน	คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน	คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน	คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน	ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิต	ทักษะการกับโครงการวิทยาศาสตร์	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

หมายเหตุ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120 ชม./ปี
กิจกรรมแนะแนว	40 ชม./ปี
กิจกรรมนักเรียน	
ลูกเสือ/ยุวกาชาด	30 ชม./ปี
ชมรม	40 ชม./ปี
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์	10 ชม./ปี

ดังกล่าวให้สัมภาระเชิงลึกของหัวหน้างานวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาต่างประเทศ สุขศึกษาและพลศึกษากว่าว่า

“..การกำหนดเวลาเรียน โครงสร้างเวลาเรียนแกนกลางจะให้เวลาเรียนมาใน 8 สาระ และยึดหยุ่นให้โรงเรียนปรับในรายวิชาเพิ่มเติมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรายวิชาเพิ่มเติม ส่วนกลางจะกำหนดเอาไว้ 40 ชั่วโมง ในแต่ละชั้น เพื่อให้สถานศึกษาจัดตามความพร้อมและ จุดเน้นของสถานศึกษา.....”

(หัวหน้างานวิชาการ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

“...หลักสูตรแกนกลางเขากำหนดมาให้ว่า วิชาพลศึกษา สุขศึกษา สองวิชานี้จะแยกกัน เขาจะกำหนดว่าในแต่ละสัปดาห์แต่ละชั้นจะต้องเรียนวิชาพลศึกษา 1 ชั่วโมง สุขศึกษา 1 ชั่วโมง”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 26 มกราคม 2553)

อย่างไรก็ตามในการกำหนดเวลาเรียน ถึงแม้ว่าจะยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่ผู้บริหารสถานศึกษาก็ได้ตระหนักถึงความพร้อมของสถานศึกษา ความรู้ความสามารถและศักยภาพของครู รวมถึงความเห็นพ้องของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการรับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและแก้ไขปัญหาคู่ขนานไปพร้อมๆกันดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยีและคณะกรรมการสถานศึกษาที่กล่าวว่า

“...การกำหนดเวลาเรียนเราจะยึดแกนกลางเป็นหลัก ซึ่งเพิ่มเติม เขาจะเปิดโอกาส ให้โรงเรียนเลือก เอาตามความพร้อมของสถานศึกษาหรือความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในสาย ป.4 กับ ป.6 ก็ขอสาระเพิ่มเติมเป็นภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษเขาให้เวลาน้อย เขาให้สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงก็เลยอภิปรายว่า ครูผู้สอนว่ามีปัญหาเรื่องการเรียนการสอน ที่แกนกลางกำหนดให้สอนคือ สอนวันนี้แล้วอีก 5-7 วัน ค่อยมาเจอเด็กอีกที ซึ่งมันผิดธรรมชาติของการเรียนรู้มันจะต้องต่อเนื่อง ก็เลยขอเพิ่มในสาระเพิ่มเติม ก็เลยเสนอท่าน ผอ. ท่านก็ให้ค่ะ..”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“เวลาเรียนมันน้อย ที่ได้แค่ชั่วโมงเดียวต่อสัปดาห์อย่างนี้เนะ เนื้อหามันเยอะเวลาสอน มันน้อยจะปรึกษาประมานนี้ ผอ.ก็บอกปีการศึกษาหน้าจะเพิ่มชั่วโมงให้”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“..การกำหนดเวลาเรียนนี้ ส่วนมากทางสถานศึกษาเค้าจะเปิดเรียนก่อนก่อนที่จะเปิดเรียนจริงเพื่อว่าในการจัดกิจกรรมต่างๆให้นักเรียนมีเวลาเรียนพอ เพราะว่ากิจกรรมของสถานศึกษาหรือของโรงเรียนจะมาก ก็จะมีคนบ่นว่ากิจกรรมจะมากขึ้นมากกว่าการที่เด็กจะได้เรียนหนังสือสถานศึกษาก็เลยทำตามการกำหนดชั่วโมงและเปิดเรียนก่อนกำหนดเพื่อเวลาไม่พอ”

(คณะกรรมการสถานศึกษา, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยที่ได้ปฏิบัติการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่ง แต่ละห้องต้องเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/6 และ 3/7 ในวันจันทร์และ วันพุธ รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารอัดสำเนาหลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการกำหนดเวลาเรียน 8 กลุ่มสาระ และยึดหยุ่นในรายวิชาเพิ่มเติมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าการกำหนดเวลาเรียน ผู้บริหารสถานศึกษายึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พร้อมทั้ง ตามความพร้อมของสถานศึกษา ความรู้ความสามารถและศักยภาพของครู โดยการรับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและแก้ไขปัญหาค่ะแต่ละสถานการณ์ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2548) ที่กล่าวว่า หลักการบริหารงานที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่งๆเท่านั้น ไม่สามารถนำเอาชุดของหลักการที่กำหนดไว้แบบสำเร็จรูปแล้วไปใช้อย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ สอดคล้องกับสุพานี สกฤษฎ์วานิช , (2549) การบริหารงานตามสถานการณ์นั้น การพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ เราจะไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันกับทุกสถานการณ์ได้ เพราะว่ากลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไป และหรือเป้าหมายงานเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เราต้องแก้ไขปัญหาค่ะที่แตกต่างกันออกไปเมื่อปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องนั้นแตกต่างกันไปจากสถานการณ์เดิม

สรุปการกำหนดเวลาเรียนโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการกำหนดเวลาเรียน 8 กลุ่มสาระ และยึดหยุ่นในรายวิชาเพิ่มเติมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยตระหนักถึงความพร้อมของสถานศึกษา ความรู้ความสามารถและศักยภาพของครู ความต้องการของนักเรียนรวมถึงความเห็นพ้องของคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองและสมาคมผู้ปกครอง และทั้งนี้ก็สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วย

1.7 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้จัดอบรมหัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอนทุกคนให้เขียนคำอธิบายรายวิชาในแต่ละกลุ่มสาระของตนเอง โดยศึกษาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กำหนดหรือต้องการให้เกิดกับเด็ก จากนั้นครูเลือกเอามาตรฐานและตัวชี้วัดที่ต้องการให้เกิดกับเด็กมาเขียนเรียบเรียงใหม่เป็นร้อยแก้ว จึงได้คำอธิบายรายวิชาตามที่ต้องการ และครูก็จะรู้ด้วยว่าเด็กจบชั้นที่ตนสอนเด็กจะได้อะไรบ้าง ดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของรองผู้อำนวยการหัวหน้างานวิชาการหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและผู้ปกครองนักเรียน ที่กล่าวว่า

“...คำอธิบายรายวิชานี้เมื่อเรานำหลักสูตรใหม่มาใช้ บางคนนี่ยังไม่เข้าใจ วิชาการจะต้องอธิบายให้ฟังเสร็จแล้วก็นัดแนะกันและเขียนคำอธิบายรายวิชาแต่ละสาระส่งมาให้วิชาการดูอีกครั้ง...”

(รองผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

“การเขียนคำอธิบายรายวิชา มีการประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระในตอนจัดอบรมก็จะสอนว่าจะต้องยึดมาตรฐานแกนกลางเป็นหลัก เช่น หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระภาษาไทยก็จะบอกได้ว่าเมื่อเด็กเรียนจบ ป. 1 มาตรฐานและตัวชี้วัดที่แกนกลางต้องการให้เกิดกับเด็กในสาระภาษาไทยนั้นต้องการอะไร ครูก็เอามาตรฐานและตัวชี้วัดนั้น มาลงในภาษาไทย ป. 1 ต้องการให้เด็กรู้อะไรมาเขียนใส่กระดาษไว้ จากนั้นก็เอาถ้อยคำเหล่านั้นเรียบเรียงใหม่เป็นร้อยแก้ว นั่นแหละคือคำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ป. 1.... ”

(หัวหน้างานวิชาการ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

“....ครูแต่ละสาระจะเขียนกันเองนะคะ คือเอามาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางมาดูก่อน แล้วจึงมาเขียนเป็นความเรียง อย่างของการงานอาชีพนี้บางที่เราเพิ่มหลักสูตรท้องถิ่นเข้าไปหรือว่าเราเพิ่มเนื้อหาของคอมพิวเตอร์เข้าไป เราก็ต้องมาเขียนคำอธิบายเพิ่มเข้าไปในคำอธิบายรายวิชาด้วยว่าเราจะเน้นตรงไหนบ้าง.”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“..ให้ครูผู้สอนแต่ละวิชา แต่ละชั้นไปดำเนินการคิดและศึกษามา แล้วก็มาเขียนส่งหัวหน้าสาระฯก็จะส่งไปที่วิชาการ ซึ่งการเขียนนี้ดูที่ตัวชี้วัดและมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งแกนกลางกำหนดมา แต่เราต้องมากำหนดเป็นของเราดูเขาเป็นตุ๊กตา เราก็ต้องมาทำให้มันเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเรา.. ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

“..ส่วนนี้เราไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม คุณครูเขาจะทำกันเองค่ะ....”

(ผู้ปกครองนักเรียน, 22 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่าการจัดทำคำอธิบายรายวิชานั้น เป็นการบริหารจัดการที่สืบเนื่องมาจากขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้วางแผน แบ่งงานหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือเป็นการจัดองค์การ จัดคนที่เหมาะสมกับงานให้ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย โดยให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการเขียนคำอธิบายรายวิชาร่วมกับครูในสาระการเรียนรู้ของตน ภายใต้การตรวจสอบของหัวหน้างานวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและการเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการให้อำนาจหรือกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ได้บังคับบัญชาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็แบ่งงานกันทำตามความถนัดให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบตามแผนที่ได้วางไว้ให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การกระจายงานออกเป็นหน้าที่ การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ(Organizing) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดบุคคลและทรัพยากรในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ

สรุปการจัดทำคำอธิบายรายวิชาในโรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ครูผู้สอนเขียนคำอธิบายรายวิชาทั้งรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกคนจะเขียนคำอธิบายรายวิชาในแต่ละกลุ่มสาระของตนเอง โดยศึกษาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหรือต้องการให้เกิดกับนักเรียน โดยเลือกเอามาตรฐานและตัวชี้วัดที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนมาเขียนร้อยเรียงใหม่เป็นร้อยแก้ว และอธิบายว่าเมื่อเรียนวิชานั้นแล้วนักเรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไรบ้าง

1.8 การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรและเอกสารวัดประเมินผล

การเป็นโรงเรียนต้นแบบที่มีประสิทธิภาพนั้นนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ต้องมีเวลาเรียนร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับผ่าน การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนอยู่ในระดับ 1 หรือระดับผ่าน การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของนักเรียนอยู่ในระดับผ่าน นักเรียนผ่านการประเมินตามมาตรฐานและทุกตัวชี้วัดเป็นระดับ พอใช้ ดี หรือดีมากและนักเรียนได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา ด้วย ซึ่งโรงเรียนอนุบาลหนองคายกำหนดผลการเรียนเป็น 8 ระดับ ประกอบด้วย 0 1 1.5 2 2.5 3 3.5 4 ส่วนเอกสารเกี่ยวกับวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้นยังไม่ชัดเจน ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานวัดผลประเมินผลและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กล่าวว่า

“.....ครับเกณฑ์การจบก็คือ ปพ.แบบกรอกอะไรต่างๆนี้ ของเรานี้ยังไม่ชัดเจนคือเราเข้าใจแต่แบบที่เขากำหนดมาให้ยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะ ป.6 ปีนี้จบจะต้องได้สองใบก็คือ ปพ.1 แบบเก่าก็คือการรวมคะแนนแบบเก่าคือการรวมคะแนนตั้งแต่ ป.4 – ป.6 และก็แบบใหม่เฉพาะ ป.6 ซึ่งโรงเรียนปลายทางที่เรารับสมัครเด็กเขาอยากดู ที่จริงแล้วโรงเรียนทั่วไปยังใช้หลักสูตรเก่าอยู่ไม่มีที่โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรใหม่...ก็สรุปไปว่าเราทำให้สองใบ ”

(รองผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

“อ้อ เกณฑ์การจบหลักสูตร กำหนดตามแกนกลาง แต่ผลการเรียนเราจัดเป็น 8 ระดับ คือ 0 1 1.5 2 2.5 3 3.5 4 ”

(หัวหน้างานวัดผลประเมินผล, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

“..เกณฑ์การจบหลักสูตรนี้เราทำตามแกนกลางกำหนดนะ คือผ่านตามมาตรฐานและตัวชี้วัดร้อยละ 60 มีผลการเรียนอยู่ในระดับผ่าน มีเวลาเรียนร้อยละ 80 ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์และคิดวิเคราะห์ อ่าน เขียน.. ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารอัดสำเนาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่าเกณฑ์การจบการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา 1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด 3) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด 4) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด และโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้กำหนดผลการเรียนเป็น 8 ระดับ ดังนี้ 0 มีคะแนนตั้งแต่ 0-49, 1 มีคะแนนตั้งแต่ 50-55, 1.5 มีคะแนนตั้งแต่ 56-60, 2 มีคะแนนตั้งแต่ 61-65, 2.5 มีคะแนนตั้งแต่ 66-69, 3 มีคะแนนตั้งแต่ 70-75, 3.5 มีคะแนนตั้งแต่ 76-79, 4 มีคะแนนตั้งแต่ 80-100 และมีเอกสาร ปพ. (หรือแบบประเมิน) ต่าง ๆ

สรุปการกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคาย นักเรียนต้องมีเวลาเรียนร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผ่านการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการประเมินตามมาตรฐานและทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับ พอใช้ ดี หรือดีมาก และได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

2. การดำเนินการระดับชั้นเรียน

การปรับตัวเข้าสู่การเป็น โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้มีวิสัยทัศน์ “พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี ไทย คณิต วิทย์ ก้าวหน้า มีความเป็นเลิศทางปัญญา รักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมพลานามัยแข็งแรง สามารถแข่งขันก้าวทันเทคโนโลยี เน้นประเพณีความเป็นไทย ก้าวไกลด้วยศิลปะ ใช้คุณธรรมนำความรู้ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและผู้เรียน โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอนแต่ละคนวางแผนในการจัดทำโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ร่วมกัน

2.1 การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

โรงเรียนอนุบาลหนองคาย การจัดทำโครงสร้างรายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการอบรมครูทุกคนในโรงเรียนให้เข้าใจการออกแบบการเรียนรู้ก่อน ดังข้อความตอนหนึ่งของการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของรองผู้อำนวยการที่กล่าวว่า

“...ในครั้งแรกนั้นครูอาจจะยังไม่เข้าใจเท่าไร เราได้มีการจัดอบรมคือฝ่ายวิชาการให้ความรู้แล้วยังไม่เข้าใจดีพอ เราก็จัดให้มีการอบรมโดยที่เราเอาวิทยากรมาจาก วพ. เขามาให้ความรู้ในการออกแบบการเรียนรู้นะครับ และจะอบรมอีกในเดือนหน้านี้เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ กับการเขียนหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการเสริมลึกเข้าไปอีกเพราะเราเป็นต้นแบบแล้วเราก็เป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนอื่นอีก...”

(รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

จากนั้นให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มร่วมกับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตัวเองวางแผนและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ของแต่ละวิชาว่าวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้นักเรียนบรรลุตัวชี้วัดโดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใดและสัดส่วนของการเก็บคะแนนเป็นอย่างไร ดังข้อความตอนหนึ่งของการให้สัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กล่าวว่า

“.....พอทำคำอธิบายรายวิชาเสร็จก็มาจัดหน่วยการเรียนรู้(ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ครูสอนตามใจตัวเอง) ครูอาจเลือกใช้ตำราที่มีเนื้อหาแตกต่างกันแต่ต้องได้มาตรฐานและตัวชี้วัดตรงตามที่แกนกลางกำหนดและครูต้องออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้เด็กอยากเรียน”

(หัวหน้างานวิชาการ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

“....คุณครูก็จะมาคุยกันว่าตัวชี้วัดนี้ มันน่าจะอยู่ในหน่วยไหน เนื้อหาสาระที่แกนกลางกำหนดให้มาประมาณว่าอยู่ในหน่วยไหน มาจัดสรรลงให้เหมาะสมกับหน่วยกับตัวชี้วัดค่ะ... อย่างภาษาอังกฤษชั้น ป.4 ที่พี่สอนนี่จะมีอยู่ 6 หน่วยค่ะ อย่างหน่วย school ก่อนข้างเนื้อหาเยอะก็จะ 15 ชั่วโมง อย่าง Myself ก็ 8 ชั่วโมง ครูผู้สอนก็จะมาคุยกันว่า เออ นานไหมเนื้อหาสาระที่คุณจะสอนเด็กจะเท่าไรยืดหยุ่นได้....สัดส่วนการเก็บคะแนน 70:30 ค่ะ....”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“การออกแบบการเรียนรู้เราก็ต้องยึดหลักสูตรกับโครงสร้างหลักสูตรเป็นหลัก แล้วก็มา กำหนดว่าเทอมนี้เราจะให้จบกี่หน่วย...อย่างภาษาไทยมี 16 บท ก็จะเอาเทอมแรก 9 บท เทอม 2 กิจกรรมมันเยอะไปแข่งนั่นแข่งนี่ก็จะเอาประมาณ 8 บท นะคะ การกำหนดเวลาเราก็ดูที่เนื้อหา การเก็บคะแนนก็ 70 ต่อ 30 เราก็แบ่งเป็นเทอมๆละ 50 คะแนนก็จะเก็บ 35 จะดูความประพฤติ การส่งผลงาน การตั้งใจเรียน การตอบคำถามประมาณนี้และสอบ 15 คะแนนต่อ...การเก็บคะแนนนี้เรากำหนดเอง มันจะมีวิชาหลักนะค่ะที่เป็น 70 ต่อ 30 อย่างเช่น คณิต วิทยาศาสตร์ ไทย ภาษาอังกฤษ ถ้าเป็นพลศึกษา สังคม การงานพื้นฐานอาชีพ นาฏศิลป์ ศิลปะอย่างนี้ก็จะ เป็น 80 ต่อ 20 คะแนนค่ะ”
(หัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

การดำเนินการระดับชั้นเรียนซึ่งเป็นการจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วยนั้น ผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่ได้มีส่วนร่วมด้วยเป็นหน้าที่ของครูที่จะดำเนินการดังกล่าวให้สัมพันธ์เชิงลึกของผู้ปกครองที่กล่าวว่า

“.....ในส่วนของผู้ปกครองตรงนี้ส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรเราจะไม่มีส่วนร่วม เพียงแต่ถ้าผู้บริหารจะเชิญเราเข้าไปก็จะให้รับทราบและให้เสนอแนะต่างๆ อย่างเช่นที่ท่านผอ.อนุบาลเชิญไปนะค่ะ ก็คือ จะเชิญชวนเข้าไปชมนิทรรศการเกี่ยวกับสาระวิทยาศาสตร์อะไรพวกนี้”

(ผู้ปกครองนักเรียน, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่าการจัดทำโครงสร้างรายวิชาซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการจัดอบรม โดยฝ่ายวิชาการเป็นวิทยากรอบรมให้แก่ครู นอกจากนั้นยังมีวิทยากรมาจาก วพ. มาอบรมให้ความรู้ในการออกแบบการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เป็นการวางแผนออกแบบไว้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้ยึดเอามาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งได้ดำเนินการไว้ตามคำอธิบาย รายวิชา ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ซึ่งครูอาจเลือกใช้ตำราหลายเล่มประกอบการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ก็ได้ ส่วนสัดส่วนการเก็บคะแนนครูเป็นผู้กำหนดวิชาที่เก็บคะแนน 70 ต่อ 30 คะแนน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ เก็บคะแนนภาคเรียนละ 50 คะแนน คะแนนเก็บระหว่างเรียน 35 คะแนน คะแนนสอบปลายภาค 15 คะแนน ส่วนวิชาที่เก็บคะแนน 80 ต่อ 20 คะแนน ได้แก่ วิชาพลศึกษา วิชาสุขศึกษา วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ วิชานาฏศิลป์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ วิชาศิลปะเป็นต้นแบ่งคะแนนเป็น 2 ภาคเรียน ๆ ละ 50 คะแนน คะแนนเก็บระหว่างเรียน 40 คะแนน คะแนนสอบปลายภาค 10 คะแนน สอดคล้องกับการศึกษา เอกสารอัดสำเนาระเบียบโรงเรียนอนุบาลหนองคายว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียน หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลหนองคาย พุทธศักราช 2552 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรฐานที่ 4 ด้านการ ประเมินผลการเรียนรู้ มาตรา 26 ความว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจาก พัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการ ทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบ การศึกษา

สรุปการจัดทำโครงสร้างรายวิชาซึ่งรายวิชาแต่ละรายวิชาประกอบด้วยหน่วยการ เรียนรู้หลายหน่วย โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้มีการอบรมครูทุกคนในโรงเรียนให้เข้าใจการ ออกแบบการเรียนรู้ จากนั้นให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มร่วมกับครูในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ตัวเองวางแผนและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชา ระบุหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้นักเรียนบรรลุตัวชี้วัดโดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด และสัดส่วนของการเก็บคะแนนเป็นอย่างไร ในส่วนนี้ผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้มีส่วนร่วมด้วย

2.2 หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

ในโรงเรียนต้นแบบแห่งนี้ได้จัดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยได้ บูรณาการเอากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์กับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมดังกล่าวให้ สัมภาษณ์ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตอนหนึ่งว่า

“...เรา บูรณาการเอากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ไปศึกษาสิ่งมีชีวิตในแม่น้ำโขงและระบบนิเวศ สาระสังคมศึกษาก็ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนริมแม่น้ำโขงว่าวัฒนธรรมประเพณีเขาเป็นอย่างไร ...คือเฉพาะชั้น ป.6 นะคะ คุณครูสาย ป. 6 ทุกคนก็จะมาคุยกันว่าเรื่องไหนที่เด็กน่าจะรู้และเหมาะ กับเด็ก หลายเรื่องที่เราได้คุยกันแต่ที่เข้าเกณฑ์ที่เราต้องการก็คือ เรื่องหน่วย แม่น้ำโขงสายน้ำแห่ง ชีวิต จากนั้นเราก็มาคุยกันว่าวิทยาศาสตร์เด็กต้องศึกษา 1) เรื่องพืช พืชที่อยู่ตามริมแม่น้ำโขงมีพืช ชนิดใดบ้าง 2) สัตว์ที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขงมีสัตว์ชนิดใดบ้าง 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพืช และสัตว์ ส่วนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมก็ศึกษา วิถีชีวิตของมนุษย์และการประกอบ

อาชีพของมนุษย์ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ แม่น้ำโขง โดยอิงตัวชี้วัดและมาตรฐานจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดไว้ เวลาเรียน 12 ชั่วโมง ค่ะ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, 9 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการสังเกตของผู้วิจัยในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชาศิลปะกับหลายวิชาอาทิในวันจันทร์ที่ 18 มกราคม 2553 เวลา 9.25 น. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 วิชาคณิตศาสตร์ มีการวาดภาพระบายสี เครื่องมือหรือรูปทรงเลขาคณิต วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 10.38 น. วิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 วาดภาพระบายสี ระบบสุริยะ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 10.10 น. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 วิชาภาษาอังกฤษ ร้องเพลงประกอบท่าทางของคำ Adjective และแม้แต่ผู้วิจัยเองที่ทำการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/6 กับ 3/7 ยังมีการบูรณาการการวิชาศิลปะศึกษาด้วยเช่น ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีบริเวณที่มีอากาศดีเช่น ทุ่งนาและบริเวณที่มีอากาศเสียเช่น บริเวณถนนที่มีรถเยอะ ๆ นักเรียนชอบมาก

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเกือบทุกรายวิชาและที่สำคัญโรงเรียนต้นแบบแห่งนี้ยังได้จัดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยได้บูรณาการเอากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์กับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระวิทยาศาสตร์ศึกษาเรื่องหน่วย แม่น้ำโขงสายน้ำแห่งชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ศึกษาเกี่ยวกับ 1) เรื่องพืชที่อยู่ตามริมแม่น้ำโขง 2) เรื่องสัตว์ที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขง 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพืชและสัตว์ ส่วนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์และการประกอบอาชีพของมนุษย์ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ แม่น้ำโขง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรฐานที่ 2 ด้านการพิจารณาเนื้อหาสาระของหลักสูตรมาตรา 23 ความว่า สาระสำคัญของความรู้ที่ต้องจัดทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่อง 1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคม และระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

สรุปโรงเรียนอนุบาลหนองคาย จัดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ โดยได้บูรณาการเอากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์กับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหน่วยเรื่องหน่วย แม่น้ำโขงสายน้ำแห่งชีวิต แต่จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่าโรงเรียนอนุบาลหนองคายมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชาศิลปะกับหลายรายวิชา อาทิ วิชาศิลปะกับวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาศิลปะกับคณิตศาสตร์ บูรณาการวิชาดนตรีกับวิชาภาษาอังกฤษ

3. การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านที่สำคัญๆ ประกอบด้วย

3.1 การพัฒนาบุคลากร

โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ครูให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้รวมทั้ง การวัดประเมินผลโดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายสำคัญ การพัฒนาบุคลากร อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน แก่ครูดังกล่าวให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้อำนวยการตอน หนึ่งว่า

“...โรงเรียนมีโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งครู มีการจัดอบรม ศึกษาดูงาน ที่โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมาและผมยังให้ครูทำ ID Plan เป็นการวางแผนพัฒนาตนเองด้วย...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องดังคำให้สัมภาษณ์เชิง ลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่กล่าวว่า

“..อบรมปีนี้ 2-3 ครั้งแล้วค่ะ ศึกษาดูงานที่โคราช กรุงเทพฯ อุบลราชธานี เกี่ยวกับการ จัดหลักสูตรการสอนและการผลิตสื่อ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

อีกทั้งผู้บริหารยังเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่ครูด้วยดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่กล่าวว่า

“มีการปรึกษาผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรว่า จะทำอะไร เช่น การเรียน แสนด์บอลเนื่องจากที่บ้านเราไม่นิยมกีฬาประเภทนี้มากนัก และอุปกรณ์ก็หายากเอาอย่างอื่นมา สอนแทนได้ไหมอย่างฟุตบอล หรือฟุตซอล 7 คน อย่างนี้ ท่านผอ.ก็บอกว่า ได้แต่ให้สอนพื้นฐาน ให้เด็กได้รู้ไว้แต่ให้ฝึกฟุตบอล 7 คนแทนเพราะมันมีแข่งขันด้วยไง”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 26 มกราคม 2553)

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการจัดองค์การด้วยการพัฒนาบุคลากร อาทิ การฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการสอนและการผลิตสื่อ จัดให้มีการศึกษาดูงาน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งครู ให้ครูทำ ID Plan เป็นการวางแผนพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ(Organizing) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดบุคคลและทรัพยากรในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ครูด้วย สอดคล้องกับ William (2007 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การให้คำแนะนำปรึกษา และคำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการนำ (Leading) ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นชักนำความพยายามให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

สรุปการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอนุบาลหนองคายได้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูทำ ID Plan เป็นการวางแผนพัฒนาตนเอง รวมทั้งให้ครูเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ศึกษาดูงานในโรงเรียนต้นแบบการจัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่ครูด้วย

3.2 การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลหนองคายที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โรงเรียนได้จัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ คำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของรองผู้อำนวยการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตอนหนึ่งว่า

“เกี่ยวกับงานวิชาการนี้สนับสนุนร้อยละ 60 ของงบประมาณทั้งหมดของโรงเรียนสื่อนี้ก็จัดให้ครูคนละ 2,500 บาท ให้ครูไปจัดซื้อเองเท่าที่ตรวจสอบดูแล้วก็สอดคล้องกับตัวเด็กประมาณร้อยละ 90 ส่วนการใช้อาคารสถานที่ แนนอนครบเหมาะสมคุ้มค่าที่สุดใช้ทุกห้องครับ ”

(รองผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

“...ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นอย่างดี ถ้าเขียนโครงการไปก็จะได้รับงบประมาณนั้นซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนทุกกิจกรรม เช่น โครงการวิชาการท้องถิ่น หรือโครงการเร่งด่วน ผู้บริหารก็จะจัดหางบประมาณมาให้ โดยครูจะทำโครงการเสนอก่อนตอนต้นเทอมค่ะ ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ, 26 กุมภาพันธ์ 2553)

และการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถ ดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่กล่าวว่า

“ ได้สอนตามที่มีความรู้มีความสามารถ เพราะว่า ได้ครู คศ 3 สังคมศึกษาก็ได้สอนสังคมศึกษา ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลหนองคายมีการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร ได้จัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดสรรงบประมาณให้ร้อยละ 60 ของงบประมาณทั้งหมดของโรงเรียนสื่อนี้ก็จัดให้ครูคนละ 2,500 บาท เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งมีการจัดครูเข้าสอนตามที่ครูมีความรู้ความสามารถและมีการใช้ทรัพยากร การใช้ห้องเรียน ต่างๆของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและคุ้มค่าสอดคล้องกับการสังเกตของผู้วิจัยอาคารเรียนทั้ง 6 หลัง ของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้ใช้เป็นห้องเรียนทั้ง 6 หลัง ห้องพิเศษครูได้นำนักเรียนไปใช้กรณีที่ครูประจำวิชาไม่มาสอนครูที่เข้าสอนแทนก็จะนำนักเรียนไปเรียนที่ห้องพิเศษ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องเรียนสีเขียวและจากการสังเกตการณ์สอนครูมีการใช้สื่อประกอบการสอน เช่น เพลง รูปภาพ บัตรคำ เกม เป็นต้น สอดคล้องกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นการจัดสรรทรัพยากรและใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรข้อมูลและทรัพยากรทางการเงิน

สรุปการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถและใช้ทรัพยากร ใช้ห้องเรียนอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

3.3 การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ในการจัดทำและการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอนุบาลหนองคายที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับเครือข่ายหลายฝ่าย อาทิ คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและเครือข่ายผู้ปกครองโดยให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของคณะกรรมการสถานศึกษาดังนี้

“ส่วนมากในการวางแผนนี้เขาก็จะนำ อ้อม เรื่องต่างๆ เนี่ยมาในที่ประชุม คือจะประชุมบ่อยมากอย่างต่ำเดือนละประมาณ 3 ครั้ง นอกจากจะชี้แจงให้เข้าใจการจัดการศึกษาร่วมกันแล้วยังมีการวางแผนนโยบายการจัดการศึกษา และก็ยังมึ่เรื่องอื่นๆ ที่จะทำ ฉะนั้น จะมาผ่านกระบวนการในการประชุมพิจารณาคือกรรมการสถานศึกษาจะไม่ประชุมกับครูสาระต่างๆ จะมีแต่คณะผู้บริหารหรือตัวแทนสาระอื่นที่มีความเกี่ยวข้องก็จะให้เข้าที่ประชุมและก็เสนอในที่ประชุม.....”

(คณะกรรมการสถานศึกษา, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

ผู้บริหารยังได้สร้างบรรยากาศร่วมคิด ร่วมทำ โดยเปิดโอกาสให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทั้งยังได้พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งงานสอนเป็นหลักด้วยดังคำกล่าวให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

“...การวางแผนร่วมกันของครูนี้ บ่อยครั้ง ประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระอะไรนี้บ่อยมาก เดือนละครั้งนั้นแหละค่ะลดภาระงานอื่นของครูก็มีบ้าง อย่างมีเจ้าหน้าที่ธุรการมาช่วยงานครู ก็จะได้มาสอนกันเต็มที่..”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, 15 กุมภาพันธ์ 2553)

ผู้บริหารยังได้ระดมทรัพยากร จากเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครอง เครือข่ายผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนำมารวมทั้งเครือข่ายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำทรัพยากรและปัจจัยนั้นมาบริการจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของคณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งดังนี้

“.....การส่งเสริมสนับสนุนตรงนี้ มีส่วนร่วม เพราะว่าห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ก็คือ ทางท่านผอ. โรงเรียนก็มาปรึกษากับทางสมาคมและเครือข่ายผู้ปกครองว่าเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ คือ อยากให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์เท่ากับจำนวนเด็กที่ไปใช้นะคะ ก็เลยหาวิธีว่าจะได้งบประมาณมาอย่างไรเพื่อจะได้นำมาซื้อตรงนี้เพิ่มเติม ก็ได้จำหน่ายโต๊ะเงินที่โรงเรียนในวันกตัญญูนะค่ะและก็ทำผ้าป่าสามัคคี ทราบว่าได้เงินประมาณสองสามแสนบาทคะก็นำมาซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์...”

(ผู้ปกครองนักเรียน, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่าการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ครู คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและเครือข่ายผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก ในการพัฒนาหลักสูตร โดยโรงเรียนได้มีการจัดประชุมชี้แจงให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าใจ การจัดการศึกษาร่วมกัน มีการวางแผนนโยบายการจัดการศึกษาผ่านกระบวนการในการประชุม พิจารณาแต่กรรมการสถานศึกษาจะไม่ประชุมร่วมกับครูสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีเพียงคณะผู้บริหาร สถานศึกษาหรือตัวแทนสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมและให้เสนอในที่ประชุม รวมทั้งสมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครอง ได้ร่วมทำผ้าป่าสามัคคี เพื่อนำเงินมาจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้กับนักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังได้สร้าง บรรยากาศร่วมคิด ร่วมทำ โดยเปิดโอกาสให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน พุดคุย แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กันเพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจหลักสูตร โดยการจัดประชุมครูและหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้บ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับสังเกตของผู้วิจัย ที่ได้มีการเข้าร่วมประชุม 3 ครั้ง ครั้งที่หนึ่ง ในวันที่ 29 ธันวาคม 2552 เวลา 10.15 น. ประชุมเรื่อง การจัดกิจกรรมกีฬาในโรงเรียน ครั้งที่ 2 ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 13.30 น. ประชุมเรื่อง การปรับวิสัยทัศน์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครั้งที่ 3 ในวันที่ 4 มีนาคม 2553 เรื่อง การประชุม ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2553 ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ครูร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ เช่น การเริ่มการแข่งขันกีฬาในแต่ละวันที่มีการทำการเรียนการสอน ควรเริ่มแข่งขันตั้งแต่เวลาใด ครู ก็แสดงความคิดเห็นกันว่า ควรเริ่มที่เวลา 13.30 น. – 15.00 น. เพื่อให้ให้นักเรียนที่เดินทางมากับรถ รับ-ส่ง จะได้มีเวลาเตรียมตัวและกลับบ้านทันเวลา บ้างก็เสนอว่า ควรเป็นเวลา 14.00 น. – 15.30 น.

เพราะว่าจะได้ไม่กระทบกับเวลาเรียนมากนักและช่วงเวลา 13.00 น. นักเรียนรับประทานอาหารเช้าใหม่ ๆ และแสงแดดร้อนมาก ที่ประชุมมีมติครุส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเวลา 13.30 น. – 15.00 น. เพื่อให้นักเรียนที่เดินทางมากับรถรับ-ส่ง จะได้มีเวลาเตรียมตัวและกลับบ้านทันเวลากับที่รถมารับ แต่จะต้องแข่งให้เสร็จภายใน 2 สัปดาห์ เพื่อไม่ให้กระทบกับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นด้วย สอดคล้องกับ สุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้พนักงานเกิดการรับรู้ และเกิดความเข้าใจ พนักงานจึงเกิดความรู้สึกผูกพัน และรู้สึกเป็นเจ้าของในแนวคิดหรือการตัดสินใจนั้นๆ ด้วย และสอดคล้องกับ Peter Drucker (อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548) หลักการบริหารเน้นวัตถุประสงค์ ซึ่งนิยามการบริหารงานแบบนี้ว่าเป็นหลักของการบริหารที่จะจัดให้แต่ละบุคคลได้ทำงานและมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีทิศทางในการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนแน่นอน มีการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานระหว่างวัตถุประสงค์ของบุคคลและวัตถุประสงค์ขององค์การเป็นไปด้วยดีและเรียบร้อย

สรุปการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ครูมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจด้วย นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและเครือข่ายผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำและใช้หลักสูตร ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ยังได้สร้างบรรยากาศการร่วมคิดร่วมทำ มีการการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูด้วย

3.3 การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทาง วิชาการ โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยได้ดำเนินการ ดังนี้ ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกของรองผู้อำนวยการคนหนึ่งว่า

“... การส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็ก จัดให้นอกเหนือจากการเรียนการสอน และเราก็จัดคิวเตอร์ โครงการคิวเตอร์ คือ เสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการเรียนชั้นสูงต่อไป หรือเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะแข่งขันทุกระดับวิชา ..ทุกชั้นจะคิวเตอร์หมดตั้งแต่ ป.1-ป.6 แต่เราจะเน้น ป.3 กับ ป.6 ที่เขาจะสอบ O-Net, NT คิวเตอร์ตัวนี้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์..”

(รองผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

ทั้งนี้ โรงเรียนอนุบาลหนองคายยังมีความพยายามที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ดังคำสัมภาษณ์ เชิงลึกของรองผู้อำนวยการและครูที่กล่าวว่า

“...ห้องสมุดก็ โอเค แต่เรายังถือว่ามันเล็กไปพยายามจัดให้มันได้บรรยากาศของ 3 ดี 1.หนังสือดี 2. บรรณารักษ์ดี 3. บรรยากาศดี ตามนโยบายของกระทรวงศึกษา หนังสือดีของเราก็ดี แต่ยังไม่มากพอ บรรยากาศดีแต่ยังไม่ดีพอ ครูบรรณารักษ์ดีจริงๆ หนังสือเรามีจำนวนน้อย ห้องสมุดเรายังเล็กอยู่ บรรยากาศของเรามันจะร้อน ที่สำคัญห้องปฏิบัติการเรายังไม่เพียงพอ... ถ้าเด็กเก่ง หรือแข่งขันชนะเป็นตัวอย่างที่ดีควรเอาเป็นแบบอย่าง เราจะมี การขึ้นโชว์ตัวที่ หน้าเสาธงให้ ผ.อ. มอบประกาศนียบัตรและเราก็ทำป้ายไปติดหน้าโรงเรียนและในห้องประชุมเพื่อ เป็นการยกย่อง นอกจากนั้นเรายังประชาสัมพันธ์ทางวิทยุคลื่น 97.5 เม็กเฮิรต์ ให้ประชาชนและ ผู้ปกครองได้รับทราบด้วย ”

(รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 20 กุมภาพันธ์ 2553)

“...เพื่อนเก่งมากนะ แข่งขันมาได้รับรางวัล พวกเราควรเอาเป็นตัวอย่าง ”

(หัวหน้าสาระการเรียนรู้ศิลปะ, 2 มีนาคม 2553)

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ปกครอง ที่กล่าวว่า

“...ก็ทางโรงเรียนก็จะประกาศมอบเกียรติบัตรหน้าเสาธง และก็มีการเอารูปชื่อไปติด บอร์ดประกาศที่หน้าโรงเรียนก็เท่าที่เห็นครับ”

(ผู้ปกครองนักเรียน, 2 มีนาคม 2553)

และส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและทำงานเป็นทีม ดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของครูคนหนึ่งว่า

“...ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพี่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับเขตด้วย มีการอบรม ครูแนะแนวในเขตพื้นที่การศึกษา เอาครูแนะแนวทั้งประถม มัธยม จับกลุ่มคุยกัน วิชาของเรามี ปัญหาอะไร จะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ครูจะมี E-mail ไว้คุยกันหากมีปัญหาเร่งด่วน..”

(ครูผู้สอนวิชาแนะแนว, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

นอกจากนี้โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้มีโครงการส่งเสริมการเรียนการสอนอาทิโครงการ เข้าค่ายวิทยาศาสตร์และโครงการ English for today ดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่กล่าวว่า

“โครงการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ จัดไปแล้วนะคะ...เมื่อเทอมที่แล้ว ก็จะเป็นสัปดาห์เลยคะ คือจริงๆแล้วก็คือทุกกลุ่มสาระจะจัดทำโครงการเข้าค่ายสาระของตัวเอง เขาก็จะดึงเอาเรื่องที่ได้กสนใจในแต่ละสาระออกมา แล้วก็จัดเด็กเข้าฐานทุกชั้นเลยคะ ฐานวิทยุเรามีประมาณ 6 ฐาน ฐานที่ 1 ฐานต้นระบำ ฐานที่ 2 กล้องจุลทรรศน์ ฐานที่ 3 จรวดขวดน้ำ ฐานที่ 4 ทดลองวิทยาศาสตร์ ฐานที่ 5 ประวัตินักวิทยาศาสตร์แต่เราเน้นรัชกาลที่ 4 ฐานที่ 6 จะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องวิทยาศาสตร์ เราก็จะจัดเด็กเป็นกลุ่มคะ เข้าแต่ละฐาน วันหนึ่งให้ครบทั้ง 6 ฐานคะ ..ซึ่งครูแต่ละคนในกลุ่มสาระวิทยุก็จะคอยคุมและให้คำแนะนำอธิบายให้กับเด็กแต่ละกิจกรรมก็จะมีใบงานให้ทำด้วยคะ ผลออกมาจากแบบประเมินส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในระดับดีกับดีมากที่สุดนะคะ..”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, 9 กุมภาพันธ์ 2553)

“โครงการ English for today คือโครงการส่งเสริมให้เด็กกล้าพูดภาษาอังกฤษ เริ่มจากหน้าเสาธง และแนะนำตัวเอง เช่น สวัสดีวันนี้คือ โครงการที่เราทำต่อเนื่องมาหลายปี.. ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่าความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้มีการเน้นการบริหารวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติ โดยจัดโครงการคิวเตอร์ โครงการคิวเตอร์ คือ การเสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเรียนชั้นสูงต่อไป หรือเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะสอบแข่งขันทุกระดับวิชา รวมทั้งมีโครงการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ซึ่งมีอยู่ 6 ฐาน ฐานที่ 1 ฐานต้นระบำ ฐานที่ 2 กล้องจุลทรรศน์ ฐานที่ 3 จรวดขวดน้ำ ฐานที่ 4 ทดลองวิทยาศาสตร์ ฐานที่ 5 ประวัตินักวิทยาศาสตร์ รัชกาลที่ 4 ฐานที่ 6 เป็นฐานอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องวิทยาศาสตร์ และครูจัดนักเรียนเป็นกลุ่มเข้าศึกษาแต่ละฐาน วันหนึ่งให้ครบทั้ง 6 ฐาน ซึ่งผลจากการประเมินส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดีกับดีมากที่สุด และโครงการ English for today เป็นโครงการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าพูดภาษาอังกฤษ เริ่มจากหน้าเสาธงและแนะนำตัวเอง นอกจากนี้ยังพยายามสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ห้องสมุดให้ได้บรรยากาศของ 3 ดี ตามนโยบายของกระทรวงศึกษา คือ 1. หนังสือดี 2. บรรณารักษ์ดี 3. บรรยากาศดี รวมทั้งยกย่องนักเรียนที่เรียนเก่ง หรือแข่งขันชนะ จะให้นักเรียนแสดงตัวที่หน้าเสาธง มอบประกาศนียบัตรและทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่ดีที่หน้าโรงเรียนและในห้องประชุมเพื่อแสดงความชื่นชมยินดี ให้นักเรียนคนอื่น ๆ เอาเป็นแบบอย่างและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ตลอดจนให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและทำงานเป็นทีม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดย

ให้ครูเข้าร่วมอบรมเสวนา เช่น วิชาแนะแนว วิชาภาษาอังกฤษ ว่ามีปัญหาอะไร จะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ครูจะมี E-mail ไว้ปรึกษากันหากมีปัญหาเร่งด่วน

สรุปการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ โรงเรียนอนุบาลหนองคายซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าศึกษาการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ โดยได้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กนอกเหนือจากการเรียนการสอน และจัดคิวเตอร์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการเรียนชั้นสูงต่อไป มีการส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและทำงานเป็นทีม ให้รางวัลนักเรียนที่ทำความดี เรียนเก่งหรือชนะเลิศการประกวดผลงานต่าง ๆ และมีความพยายามสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องสมุด ตามหลัก 3 ดี ตามนโยบายของกระทรวงศึกษา

4. การกำกับดูแล คุณภาพระดับสถานศึกษา

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้กำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ ดังมีการดำเนินการดังนี้

4.1 การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร

การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย อาทิ การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนอนุบาลหนองคายดำเนินการนิเทศ ดังการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของ ผู้อำนวยการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่กล่าวว่า

“การนิเทศนี้มีการนิเทศอยู่ 3 ทาง คือ 1) นิเทศรวมโดยการจัดประชุม 1 ครั้ง/เดือน 2) นิเทศทางอ้อม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผ่านหัวหน้าสาย 3) นิเทศทางอ้อม 1 ครั้ง/เดือน ผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระ ”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

“...ไม่ค่อยเห็นมานะ แต่ว่าเจอตรงๆนี้ไม่เห็นมา อาจจะมีแอบๆมานิเทศก็ได้.... ไม่เป็นระบบ ไม่ไม่ครบวงจร.ผู้บริหารท่านคงงานเยอะ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, 11 กุมภาพันธ์ 2553)

ทั้งนี้ ยังไม่ได้กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อนการนิเทศและดำเนินการนิเทศยังไม่เป็นระบบ ครบวงจรทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ดังทำให้สัมภรณ์เชิงลึกของหัวหน้างานวิชาการดังนี้

“...การนิเทศยังไม่ได้ตกลงหรือขับเคลื่อนการนิเทศเนื่องจากไม่มีเวลา”

(หัวหน้างานวิชาการ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจากปรากฏการณ์จริงซึ่งผู้วิจัยเป็นครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/6 และ 3/7 และจากเอกสารอัดสำเนาบันทึกการตรวจเยี่ยมการนิเทศของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ไม่ปรากฏร่องรอยการบันทึกการตรวจเยี่ยมหรือการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนของคณะกรรมการการนิเทศ

จะเห็นได้ว่าการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคายมีการนิเทศรวมและการนิเทศทางอ้อม โรงเรียนอนุบาลหนองคายมีการนิเทศอยู่ 3 ทาง คือ 1) นิเทศรวมโดยการจัดประชุม 1 ครั้ง/เดือน 2) นิเทศทางอ้อม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผ่านหัวหน้าสาย 3) นิเทศทางอ้อม 1 ครั้งต่อเดือน ผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระ และยังไม่ได้กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อนการนิเทศ

4.2 การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 48 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับการประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาจะต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนอนุบาลหนองคาย เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2552 มาแล้วต้องจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลหนองคายกำลังดำเนินการ โครงการต่างๆตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของ

ระบบประกันคุณภาพภายใน จะสรุปผลในเดือนเมษายน 2553 และจึงจะรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

4.2 การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาสาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัยดังนี้ การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตร โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งปัญหาอุปสรรค แล้วแต่รอผลการสอบของนักเรียนทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ เช่น ผลคะแนน LAS .NT, O-net และจะสรุปผลการวิจัย รายงานต่อผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

5. หลักการบริหารในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย

การบริหารจัดการเป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร ให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) ครอบคลุมถึงการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่า (Cost-effective) ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย จึงมีหน้าที่นำพาสถานศึกษาให้ไปถึงเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จได้โดยต้องรวบรวมและจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและนั่นหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ดังคำกล่าวให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า

“...ผมมีคติอยู่ว่า ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน ตามคตินี้ผมมีหลักปฏิบัติอยู่ 3 อย่าง

- 1) เรียนรู้อย่างรวดเร็วคือผมศึกษาพฤติกรรมครูแต่ละคนและองค์ประกอบรอบตัวอย่างรวดเร็ว
- 2) ปฏิบัติด้วยตัวเอง คือตัวผอ. ปฏิบัติด้วยปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร เช่น มาทำงานเช้า แต่งกายสุภาพ เรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศ 3) ทำเป็นตัวอย่าง คือพอปฏิบัติด้วยตัวเองเป็นกิจวัตรแล้วครูเขาเห็นว่านี่ขนาด ผอ. ยังทำได้เลยเราเป็นผู้บังคับบัญชาไม่ทำก็ไม่ได้แล้วต้องทำคือครูก็เอาผอ.เป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ผมยังใช้หลักการมีส่วนร่วมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน คือ ผมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำ อย่างในโรงเรียนก็เช่นร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ร่วม

จัดทำกิจกรรมโครงการต่างๆในโรงเรียน ส่วนนอกโรงเรียนก็เช่นส่งครูเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เข้าร่วมเสวนาและเป็นวิทยากร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หัวหน้าสาระการเรียนรู้ศิลปะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ผมยังใช้หลักการกระจายอำนาจ โดยการแบ่งงานตามภาระหน้าที่ให้กับรองผอ. ทั้ง 3 คน แบ่งให้หัวหน้าสาย หัวหน้ากลุ่มสาระและ หัวหน้างาน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

สอดคล้องกับการสังเกตของผู้วิจัยได้สังเกตเห็นผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคายมาทำงานเช้าตามที่ผู้วิจัยได้สังเกตในเวลา 06.10 ของวันที่ 11, 16, 25 และ 30 พฤศจิกายน 2552 ในเวลา 06.30 ของวันที่ 22, 23, 24, 26 กุมภาพันธ์ 2553 ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคายมาทำงานเวลาประมาณ 06.30 น. - 07.15 น. เพื่อมาสำรวจความเป็นระเบียบเรียบร้อยตามอาคารเรียนตามห้องเรียนต่างๆ ความสะอาดบริเวณโรงเรียน รวมถึงการจำหน่ายสินค้าของแม่ค้าหน้าประตูทางเข้า-ออกทางทิศตะวันออกบ้างก็ตกทายเด็กนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และหากผู้ปกครองประสงค์จะขอพบก็พบได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ก ที่กล่าวว่า

“...ผอ.ท่านเป็นคนทำงานเก่งนะคะ คือบางทีเราเห็นผู้บริหารทำงานเรามองเหมือนว่าเราอยากจะทำขึ้นมา เหมือนว่าปกติคือว่าเราเป็นคนไม่ทำงาน แต่เราเห็นผู้บริหารทำงานเราก็อยากจะทำขึ้นมาบ้าง บางทีท่าน ผอ.ท่านมาแต่เช้าแะเงมาเดินดูรอบๆ โรงเรียนอย่างนี้นะ ปกติเราจะมาสายหน่อย เราเห็นผู้บริหารมาเช้าเราก็จะไม่กล้ามาสายมากเราก็จะมาเช้าด้วย คือท่านก็ได้มาจึ้นนะว่าเราต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ พอเราเห็นมันเหมือนเราต้องปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น เพราะผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีแล้ว เราก็ต้องปรับตัวเองอย่างนี้นะ และผอ. เป็นคนที่ทำงานเร็ว มีความคิดวิสัยทัศน์กว้าง ท่านจะมองภาพกว้างๆ เราก็อยากจะทำตามบ้าง มันเหมือนผู้บริหารเป็นตัวอย่างของเราแล้วนะ....”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ก, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ข ที่กล่าวว่า

“ท่านผอ. มีการกระจายงานให้ครูมีส่วนร่วม และเน้นกิจกรรมกลุ่มกระจายอำนาจให้ทั่วถึงค่ะ การมีส่วนร่วมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอย่างที่เป็นครูเครือข่ายสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 ก็จะไปประชุม อบรมบ่มย่อย รวมทั้งเป็นวิทยากรอบรมให้ครูภาษาอังกฤษ ทั้งในหนองคายเขต 1 และที่ส่วนกลางขอมา พอพี่ได้อะไรใหม่ๆ มาพี่ก็มานำเสนอผอ. ถ้าผอ.เห็นด้วยก็จะประชุมครูทั้งโรงเรียนครูก็คิดเห็นอย่างไรเสียงส่วนใหญ่ว่าอย่างไรก็ปรับให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนเราและก็จัดคนรับผิดชอบแต่ละกิจกรรมตามความเหมาะสม หรือบางทีผอ.ท่านจะมีเหตุผลที่แตกต่างว่าจะทำแบบนั้นเพราะอะไรเช่นการจัดรายวิชาเพิ่มเติม ชั้น ป.1 กับ ชั้น ป.2 เสียงส่วนใหญ่บอกว่าต้องเป็นวิชาภาษาไทยเพื่อเน้นให้อ่านออก เขียนได้ แต่ ผอ.บอกว่าเรากำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า...สามารถแข่งขัน ก้าวทันเทคโนโลยี..และเป็นจุดขายของโรงเรียนที่ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองสนใจที่สำคัญผู้ปกครองมีความพร้อมในด้านปัจจัย ดังนั้นเราจึงเลือก วิชาคอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน แล้วเราก็เอาภาษาไทยมาสอนเสริมช่วงหลังเลิกเรียน”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ข, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ค

“ท่านใช้หลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วม การมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ สืบเนื่องจากการที่เราเป็นโรงเรียนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในฐานะที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก็ไปร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูวิทย์ด้วยกันกับโรงเรียนที่ได้รับงบประมาณมาที่อำเภอท่าบ่อว่าจะนำงบประมาณที่ได้มาจัดสรรกันอย่างไรบ้างจึงจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและเกิดความคุ้มค่าสูงสุด ก็กลับมานำเสนอผอ. แล้วก็ประชุมครูในกลุ่มสาระเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้แสดงความคิดเห็น และจากการที่เราเป็นโรงเรียนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์นี้แหละ โรงเรียนได้ทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ดิวเด็กหรือการสอนเสริมเพื่อการสอบแข่งขัน และการจ้างเด็กที่จบสาขาวิทยาศาสตร์โดยตรงมาช่วยสอนและดิวข้อสอบ เพื่อเตรียมสอบแข่งขัน ซึ่งโดยส่วนตัวมองว่าได้ผลนะดูจากการสอบเก็บคะแนนนักเรียนชั้น ป.6 ค่ะ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ค, 9 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการสังเกตและการเข้าดำเนินการวิจัยแบบคนในของผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/6 และ 3/7 เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2552 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แจ้งกับผู้วิจัยว่าจะมีเด็กที่รัฐบาลจ้างมาตามโครงการไทยเข้มแข็งซึ่งจบเอก

วิทยาศาสตร์มาช่วยติวข้อสอบ ให้กับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในช่วงโมงวิชาวิทยาศาสตร์ห้องละ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งจะเริ่มในวันที่ 4 มกราคม 2553 เพื่อติวเข้มสำหรับสอบ NT ทั้งนี้ โรงเรียนอนุบาลหนองคายได้ดำเนินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กหรือการสอนเสริมเพื่อการสอบแข่งขันตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน 2552 ถึง วันที่ 10 มีนาคม 2553 ติวให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวันจันทร์ - วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.00 น. - 09.00 น. โดยครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระจะเป็นผู้ออกข้อสอบหรือคัดเลือกแบบทดสอบต่าง ๆ มาให้ฝ่ายวัดและประเมินผลเป็นฝ่ายจัดพิมพ์ จากนั้นครูนำมาให้นักเรียนทำ ครูเฉลยพร้อมวิเคราะห์ข้อที่ถูกและข้อที่ผิด เพื่อให้เด็กมีความรู้ มีความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถวิเคราะห์ข้อสอบได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครองของนักเรียน ท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ท่านผอ.ท่านนี้ท่านใส่ใจด้านวิชาการ คือ จัดให้มีการติวการสอบให้กับนักเรียนซึ่งมีประโยชน์ตรงที่ทำให้เด็กไปแข่งขันได้และทำให้เขามีความรู้กว้างขึ้น”

(ผู้ปกครองนักเรียน, 2 มีนาคม 2553)

สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครองนักเรียนที่กล่าวว่า

“ท่านผอ.มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานมาแต่เช้าเดินดูโรงเรียน ทักทายแม่ค้าขายขนมหน้าโรงเรียน ให้ความใกล้ชิดกับเด็กๆ ท่านจะเรียกเด็ก ๆ ว่า ลูก.. ลูกผม อย่างนั้นลูกผมอย่างนี้ ... ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองให้เกียรติผู้ปกครอง...อย่างเวลามีงานที่โรงเรียน ท่านเชิญเราไปร่วมท่านเห็นเราอยู่ไกลๆท่านกวักมือเรียกให้เข้ามานั่งข้างท่าน...คนก็มองเรา... ท่านให้เกียรติเรามาก”

(ผู้ปกครองนักเรียน, 22 กุมภาพันธ์ 2553)

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการวางแผนและมอบหมายงานให้แก่ครู ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้อำนวยการที่กล่าวว่า

“....ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้นผู้อำนวยการเป็นประธานประชุม วางแผนและมอบหมายงาน โดยมอบหมายให้รองฝ่ายวิชาการเป็นเลขาฯ หัวหน้างานวิชาการเป็นผู้ช่วยเลขาฯ หัวหน้ากลุ่มสาระต่าง ๆ เป็นกรรมการ จากนั้นหัวหน้ากลุ่มสาระก็จะดำเนินการประชุมครูในสาระ เพื่อดำเนินการจัดทำหลักสูตรสาระของตัวเองในแต่ละชั้นตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด.”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย, 26 มกราคม 2553)

รวมทั้งการให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่กล่าวว่า

“..มีการปรึกษาผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรว่า จะทำอย่างไร เช่น การเรียนแฮนด์บอลเนื่องจากที่บ้านเราไม่นิยมกีฬาประเภทนี้มากนัก และอุปกรณ์ก็หายากเอาอย่างอื่นมาสอนแทนได้ไหมอย่างฟุตซอล หรือฟุตบอล 7 คนอย่างนี้ ท่านผอ.ก็บอกว่า ได้แต่ให้สอนพื้นฐานให้เด็กได้รู้ไว้แต่ให้ฝึกฟุตบอล 7 คนแทนเพราะมันมีแข่งขันด้วยใจ”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, 26 มกราคม 2553)

จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งผู้อำนวยการเป็นประธานประชุมวางแผนและมอบหมายงาน โดยมอบหมายให้รองฝ่ายวิชาการเป็นเลขาฯ หัวหน้างานวิชาการเป็นผู้ช่วยเลขาฯ หัวหน้ากลุ่มสาระต่าง ๆ เป็นกรรมการ และการที่ครูมีการปรึกษาผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรว่า จะทำอย่างไร เช่น การเรียนแฮนด์บอลเนื่องจากที่บ้านเราไม่นิยมกีฬาประเภทนี้มากนัก และอุปกรณ์ก็หายากเอาอย่างอื่นมาสอนแทนได้ไหมอย่างฟุตซอล หรือฟุตบอล 7 คนอย่างนี้สอดคล้องกับ สุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริหารแบ่งอำนาจและความรับผิดชอบให้กับผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจในงานของตนเองเพื่อจะได้ทำงานให้สำเร็จลงได้ สอดคล้องกับกับ Certo and Certo (2006 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การกระจายงานออกเป็นหน้าที่ การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดองค์การ (Organizing) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดบุคคลและทรัพยากรในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ รวมถึงการประชุมวางแผนก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการวางแผน (Planning) พิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการที่ครูมีการปรึกษาผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรว่า จะทำอย่างไร William (2007 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2550) ที่กล่าวว่า การให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ได้บังคับบัญชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการปฏิบัติงานซึ่งเป็นองค์ประกอบของการนำ (Leading) เป็นการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นชักนำความพยายามให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีหลักปฏิบัติอยู่ 3 อย่าง 1) เรียนรู้อย่างรวดเร็วคือหมศึกษาพฤติกรรมครูแต่ละคนและองค์ประกอบรอบตัวอย่างรวดเร็ว 2) ปฏิบัติด้วยตัวเอง คือตัวผู้อำนวยการปฏิบัติด้วยปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร เช่น มาทำงานเช้า แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสม

กับกาลเทศ 3) ทำเป็นตัวอย่าง ครูเอาผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวอย่าง เช่น เห็นผู้บริหารมาเข้าครู ก็จะไม่กล้ามาสายมาก ครูจะต้องปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น เพราะผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดี

นอกจากนี้ยังใช้หลักการมีส่วนร่วมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ร่วมจัดทำกิจกรรมโครงการต่างๆ ในโรงเรียน มีการถามความคิดเห็นครู สอดคล้องกับผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้พนักงานเกิดการรับรู้ และเกิดความเข้าใจ พนักงานจึงเกิดความรู้สึกรู้สึกผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของในแนวคิดหรือการตัดสินใจนั้นๆ ด้วย และสอดคล้องกับ Peter Drucker (อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548) หลักการบริหารเน้นวัตถุประสงค์ ซึ่งนิยามการบริหารงานแบบนี้ว่าเป็นหลักของการบริหารที่จะจัดให้แต่ละบุคคลได้ทำงานและมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีทิศทางในการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนแน่นอน มีการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานระหว่างวัตถุประสงค์ของบุคคลและวัตถุประสงค์ขององค์การเป็นไปด้วยดี และเรียบร้อย

ใช้หลักการมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย ได้มีการเน้นการบริหารวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติ โดยจัดโครงการตัวต่อตัว โครงการตัวต่อตัว คือ การเสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเรียนชั้นสูงต่อไป หรือเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะสอบแข่งขันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งมีโครงการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ซึ่งมีอยู่ 6 ฐาน ฐานที่ 1 ภูเขันระบำ ฐานที่ 2 กล้องจุลทรรศน์ ฐานที่ 3 จรวดขวดน้ำ ฐานที่ 4 ทดลองวิทยาศาสตร์ ฐานที่ 5 ประวัตินักวิทยาศาสตร์แต่เราเน้นรัชกาลที่ 4 ฐานที่ 6 เป็นฐานอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องวิทยาศาสตร์ และครูจัดนักเรียนเป็นกลุ่มเข้าศึกษาแต่ละฐาน วันหนึ่งให้ครบทั้ง 6 ฐาน ซึ่งผลจากการประเมินส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดีกับดีมากที่สุด และโครงการ English for today เป็นโครงการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าพูดภาษาอังกฤษ เริ่มจากหน้าเสาธงและแนะนำตัวเอง นอกจากนี้ยังพยายามสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ห้องสมุดให้ได้บรรยากาศของ 3 ดี ตามนโยบายของกระทรวงศึกษา คือ 1. หนังสือดี 2. บรรณารักษ์ดี 3. บรรยากาศดี

ใช้หลักการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มาทำงานเข้าเดินดูโรงเรียนพักทายแม่ค้าขายขนมหน้าโรงเรียน ให้ความใกล้ชิดกับนักเรียน เรียกนักเรียนว่า ลูก รวมทั้งให้ความสำคัญกับผู้ปกครองให้เกียรติผู้ปกครอง เช่น เวลาปฏิบัติงานที่โรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองมาร่วมด้วย และเชิญมานั่งข้าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการบริหารจัดการตามสถานการณ์ดังกล่าวให้สัมพันธ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ช และคณะกรรมการสถานศึกษาที่กล่าวว่า

“...การกำหนดเวลาเรียนเราจะยึดแกนกลางเป็นหลัก ซึ่งเพิ่มเติม เขาจะเปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือก เอาตามความพร้อมของสถานศึกษาหรือความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในสาย ป.4กับ ป.6 ก็ขอสาระเพิ่มเติมเป็นภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษเขาให้เวลาน้อย เขาให้สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงก็เลยอภิปรายว่า ครูผู้สอนว่ามีปัญหาเรื่องการเรียนการสอน ที่แกนกลางกำหนดให้สอนคือ สอนวันนี้แล้วอีก 5-7 วัน ค่อยมาเจอเด็กอีกที ซึ่งมันผิดธรรมชาติของการเรียนรู้มันจะต้องต่อเนื่อง ก็เลยขอเพิ่มในสาระเพิ่มเติม ก็เลยเสนอท่าน ผอ. ท่านก็ให้ค่ะ..”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ฉ, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“เวลาเรียนมันน้อย ที่ได้แค่ชั่วโมงเดียวต่อสัปดาห์อย่างนี้เนาะ เนื้อหามันเยอะเวลาสอน มันน้อยจะปรึกษาประมาณนี้ ผอ.ก็บอกปีการศึกษาหน้าจะเพิ่มชั่วโมงให้”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ช, 24 กุมภาพันธ์ 2553)

“..การกำหนดเวลาเรียนนี้ ส่วนมากทางสถานศึกษาเค้าจะเปิดเรียนก่อนก่อนที่จะเปิดเรียนจริงเพื่อว่าในการจัดกิจกรรมต่างๆให้นักเรียนมีเวลาเรียนพอ เพราะว่ากิจกรรมของสถานศึกษา หรือของโรงเรียนจะมาก ก็จะมีคนบ่นว่ากิจกรรมจะมากขึ้นมากกว่าการที่ได้เรียนหนังสือ สถานศึกษาก็เลยทำตามการกำหนดชั่วโมงและเปิดเรียนก่อนกำหนดเพื่อเวลาไม่พอ”

(คณะกรรมการสถานศึกษา, 23 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่าการกำหนดเวลาเรียน ผู้บริหารสถานศึกษายึดตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พร้อมทั้ง ตามความพร้อมของสถานศึกษา ความรู้ ความสามารถและศักยภาพของครู โดยการรับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและแก้ไขปัญหাতেละสถานการณ์ ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2548) ที่กล่าวว่า หลักการบริหารงานที่ เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่สามารถนำเอาชุดของหลักการที่กำหนดไว้แบบ สำเร็จรูปแล้วไปใช้อย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ สอดคล้องกับสุพานี สกฤษฎ์วานิช (2549) การ บริหารงานตามสถานการณ์นั้น การพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ เราจะไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันกับทุกสถานการณ์ได้ เพราะว่ากลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนไป และ หรือเป้าหมายงานเปลี่ยนไป ทำให้เราต้องแก้ไขปัญหที่แตกต่างกันออกไปเมื่อปัจจัยสถานการณ์ที่ เกี่ยวข้องนั้นแตกต่างไปจากสถานการณ์เดิม

อย่างไรก็ตาม การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) และการนำ (Leading) เป็นหน้าที่พื้นฐานในการบริหารจัดการซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเป็นปกติของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) กล่าวว่า หน้าที่ทางการบริหาร (Administrative functions) จากทฤษฎีทศวรรษปัจจุบันจะมี 4 หน้าที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมองค์การ และสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2550) ที่กล่าวว่าหน้าที่ของการจัดการ (Functions of management) หรือ กระบวนการของการจัดการ (Management process) เป็นหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการของผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ทรัพยากรขององค์การ ทั้งนี้ ยังมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารของ Henri Fayol : ทฤษฎีการจัดการ (Principle of management) หรือการบริหาร (Administrative principles) ที่มุ่งเน้นกิจกรรมการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 5 อย่างคือ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การบังคับบัญชาหรือการสั่งการ 4) การประสานงาน 5) การควบคุม

ถึงแม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันแต่ในมุมมองของครูยังมีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาดังการสัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จ ที่กล่าวว่า

“ส่วนมากจะเน้นวิชาการอยู่นะ จะเน้นระเบียบวินัย อย่างการแต่งกาย การรักษาความสะอาด ส่วนมากพอ.จะให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดการภายในโรงเรียนด้วย มีการถามความคิดเห็นครู แต่ถ้าพูดถึงการให้กำลังใจของแกก็จะเป็นอย่างกลุ่มแกจะไม่ทั่วถึง ดูดูแล้วก็เหมือนกับแกเลือกปฏิบัติเฉพาะบางกลุ่มคนไหนที่เคยอยู่ในโผแก แกเต็มทีตลอด แต่กับคนอื่นที่ไม่ใช่ จะเฉยๆ จะไม่อะไร การให้กำลังใจก็ไม่ค่อยมีจะเป็นแบบนั้น ก็คือครูเหมือนกันแต่ปฏิบัติต่างกันในด้านอื่นด้านวิชาการแกก็พยายามให้ครูทำทุกคนนั่นแหละ เรื่องงานนี้จะพยายามให้ครูมีส่วนร่วมทุกคนงานที่แกให้ทำแล้วแกก็จะดูแล แต่ถ้าใครไม่ทำก็อีกเรื่องหนึ่ง ให้ทำแล้วไม่ทำแกก็โหนัดไว้ นั่นแหละ แล้วคนที่ประจบพูดกับแก ใส่ใจแคะคนนั้นก็ดี ก็จะได้อะไรตามที่เขาต้องการนั่นแหละ แต่คนที่เฉยๆนี้ไม่มีผล ทำงานอย่างเดียวไม่ประจบไม่อะไรก็ทำไปอย่างนั้นแหละ เอ้อ เรื่องวิชาการเนี่ยแกเน้นแกอะไรอยู่แต่เรื่องกับครูเนี่ยจะมีสองมาตรฐาน บางทีครูป่วย บางคนรู้วันเดียวแกไปละ แต่บางคนจนเขาหายมาโรงเรียนแกก็ยังไม่รู้...”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จ, 10 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จ ที่กล่าวว่า

“คือเขาจะเอามวลชนนะนะผอ.นะ เขาจะเอาชื่อกันหมู่มา ก็อย่างครูนี้ ผอ.ก็ฟังแต่จะฟังผู้ปกครองมากกว่า หลักการบริหารแกไม่ใช่จะไรหรือก๊ะแกบังคับเอาเลย ตามที่สังเกตคุณะคะ ตอนแรก ๆ ทุกคนก็จะไป ไปคืออยู่ พักหลัง ๆ มานี้ก็คือจะไม่ไป ผอ.ก็จะใช้มาตรการบังคับเลยว่า ต้องไป แต่ในสิ่งที่ต้องไปของครูเนี่ยก็ไปแต่ไม่ทำงานหรือก๊ะ ใช้หลักคล้าย ๆ เผด็จการอยู่นะ ผอ.ถามว่าฟังเราไหมฟังแต่แกจะเอาแกเป็นใหญ่ เราเข้าใจอยู่ว่าแกเป็นผู้บริหารก็ต้องเอาแกเป็นใหญ่ แต่ขณะเดียวกันครูเขาไม่ได้ทำตามนะ อย่างเช่นหลักสูตร ผอ.สั่งให้ทำแต่เขาไม่ทำ แล้วถามว่าเราพูดได้ไหม เราก็พูดไม่ได้ แล้วไม่มีสิทธิที่จะไปทำขอขึ้นเงินเดือนหรือขอความดีความชอบของครูเขาได้เลย แรก ๆ เขาก็ทำเหมือนกับเอาใจ ผอ.ละนะ เอาไปทำ ไปทำทุกคน แต่หลัง ๆ ในสภาระนี้เขาไม่ทำนะ เขาไม่ไปเขาไม่ทำ.....ไม่ทราบว่าจะเพราะอะไร ลึก ๆ มันอาจจะมึนอะไรแต่ไม่รู้แน่ บางครั้งเราก็หือถอย เรื่องอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ บางทีมันไม่สำคัญก็เป็นเรื่องสำคัญ ผอ.แกชอกแซกทุกอย่าง แม้กระทั่งหน้าโรงเรียนไม่สะอาดแกก็มากกว่าเอง บันไดไม่สะอาดแกก็กว่าเอง ความจริงไม่ต้องกว่าก็ได้สั่งใครก็ได้ แกสั่งใครไม่ได้หรือเปล่า....การบริหารของแกใช้วิธีสั่งในเมื่อสั่งแล้วไม่ไป แกใช้วิธีบังคับ บังคับแล้วเขาไปไหม เขาไม่ไปนะ ผอ.ทำอะไรเขาไม่ได้ คือ ครูคือ บางทีมันก็เหนื่อยนะเหนื่อยทั้งใจเหนื่อยทั้งอะไรมันไม่มีคนช่วยเรา....”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จ, 22 กุมภาพันธ์ 2553)

สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ช ที่กล่าวว่า

“ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม เมตตาธรรมแก่ 20 เปอร์เซนต์ ที่เหลือใช้ฮึดตามาก แต่ถ้าครูคนไหนมีข้อโต้แย้งหรือมีอะไร แกจะฮึดฮัดเป็นส่วนมาก แกไม่ยอมฟังฮึดฮัดตัวเองเป็นใหญ่ ไม่ฮึดส่วนอื่นว่าเขาจะมีความคิดเห็นยังไง จะฮึดเสียงส่วนน้อยเท่านั้นเอง ฮึดเสียงส่วนน้อยที่เป็นเกาะกลุ่มในแนวความคิดของเขาเท่านั้นแหละ....”

(หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ช, 11 กุมภาพันธ์ 2553)

จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ให้กำลังใจครูเป็นบางกลุ่มจะไม่ทั่วถึง เหมือนกับเลือกปฏิบัติเฉพาะบางกลุ่ม ครูเหมือนกันแต่ปฏิบัติต่างกันมีสองมาตรฐาน งานที่ผู้บริหารสถานศึกษา มอบให้ครูคนไหนทำมาแล้วก็จะดูแล แรก ๆ ครูก็ทำเหมือนกับทำเอาใจผู้บริหารสถานศึกษา ไปทำทุกคน แต่หลัง ๆ ไม่ไป ไม่ทำ แต่ถ้าใครไม่ทำก็อีกเรื่องหนึ่ง ให้ทำแล้วไม่ทำก็โธ่ได้ ครูที่พูดประจบใส่ใจผู้บริหารสถานศึกษา ก็จะได้อะไรตามที่ต้องการ แต่ครูที่เฉย ๆ ไม่มีผล ทำงานอย่างเดียวไม่ประจบไม่อะไรก็ทำงานไป การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีสั่งในเมื่อสั่งแล้วไม่ไป ก็ใช้วิธีบังคับ บังคับแล้วครูก็ไม่ไป ผู้บริหารสถานศึกษาก็ทำอะไรครูไม่ได้ สอดคล้องกับ Chester Barnard (1938

อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) แนวคิดระบบสังคม (Social systems approach) Barnard มองงานที่สำคัญในระบบสังคมและการยอมรับในทฤษฎีอำนาจหน้าที่ (Acceptance theory of authority) ซึ่งพนักงานจะทำตามคำสั่งถ้า 1) เขาเข้าใจในคำสั่งว่าต้องการอะไร 2) เขาเชื่อว่าคำสั่งนั้นจะสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร 3) เขาเห็นผลประโยชน์ในทางบวกที่มีต่อตัวเขาในการทำตามคำสั่ง ทั้งยังใช้หลักการคล้าย ๆ เผด็จการ ฟังครูใหม่ฟังแต่ผู้บริหารสถานศึกษาจะเอาตัวเองเป็นใหญ่ ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม เมตตาธรรมแค่ 20 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือใช้อัดตามาก ถ้าครูคนไหนมีข้อโต้แย้งจะไม่ยอมฟังยึดอัดตาตัวเองเป็นใหญ่ ไม่ยึดส่วนอื่นว่าครูจะมีความคิดเห็นยังไง จะยึดเสียงส่วนน้อยเท่านั้นเอง ยึดเสียงส่วนน้อยที่เป็นเกาะกลุ่มในแนวความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปหลักการบริหารในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการบริหารดังนี้ 1) หลักการทำให้คูเป็นแบบอย่าง โดยการปฏิบัติให้ครูคูเป็นแบบอย่างด้านการแต่งกาย การมาปฏิบัติงาน 2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ 3) หลักการมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการติวเตอร์ การเข้าค่ายวิชาการ 4) หลักการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีโดยมีการปฏิสังสรรค์ มีการทักทาย ให้ความใกล้ชิดกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม 5) หลักการบริหารตามแนวคิดระบบสังคม การเข้าใจการทำงานตามคำสั่งของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครูจะทำตามคำสั่ง ถ้าเขาเข้าใจในคำสั่งว่าต้องการอะไร ถ้าเขาเชื่อว่าคำสั่งนั้นจะสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรและถ้าเขาเห็นผลประโยชน์ในทางบวกที่มีต่อตัวเขาในการทำตามคำสั่ง 6) ใช้หลักการบริหารตามสถานการณ์